

Torsdagen den 13 januari

Kl. 12.00–15.54

§ 1 Anmälan om nya riksdagsledamöter

Följande berättelse hade kommit in från Valprovsningsnämnden:

Berättelse om granskning av bevis för nya ledamöter av riksdagen

Till Valprovsningsnämnden har från Valmyndigheten inkommit dels bevis om att Roza Güclü Hedin (S) utsetts till ny ledamot av riksdagen fr.o.m. den 10 januari 2022 sedan Patrik Engström (S) av sagt sig uppdraget, dels bevis om att Martin Marmgren (MP) utsetts till ny ledamot av riksdagen fr.o.m. den 11 januari 2022 sedan Karolina Skog (MP) av sagt sig uppdraget.

Valprovsningsnämnden har denna dag granskat bevisen för de nya ledamöterna och därvid funnit att de blivit utfärdade i enlighet med 14 kap. 28 § vallagen (2005:837).

Stockholm den 11 januari 2022

Svante O. Johansson

ersättare för ordföranden

/Agota Földes

sekreterare

§ 2 Anmälan om vice gruppledare för partigrupp

Tjänstgörande ålderspresidenten meddelade att Miljöpartiets partigrupp anmält *Rasmus Ling* som vice gruppledare för partigrupp från och med den 11 januari.

§ 3 Anmälan om kompletteringsval

Tjänstgörande ålderspresidenten meddelade att Miljöpartiets partigrupp anmält *Rasmus Ling* som ersättare i riksdagsstyrelsen.

Tjänstgörande ålderspresidenten förklarade vald till

ersättare i riksdagsstyrelsen

Rasmus Ling (MP)

§ 4 Anmälan om ersättare för statsministern vid regeringssammanträde

Tjänstgörande ålderspresidenten meddelade att statsministern informerat riksdagen om att hennes ersättare vid regeringssammanträde i första hand skulle vara statsrådet Morgan Johansson och i andra hand statsrådet Lena Hallengren.

§ 5 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:
EU-dokument
COM(2021) 570 till finansutskottet
Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 29 mars*.
COM(2021) 780 till justitieutskottet
Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 29 mars*.

§ 6 Svar på interpellation 2021/22:145

Tjänstgörande ålderspresidenten meddelade att interpellation 2021/22:145 av Arin Karapet om gränspolisens tekniska utrustning hade återtagits och därför inte skulle besvaras.

*Svar på
interpellationer*

§ 7 Svar på interpellation 2021/22:207 om adekvat sjukvård för barn och vuxna som har utsatts för sexuella övergrepp

Anf. 1 Socialminister LENA HALLENGREN (S):
Fru ålderspresident! Marléne Lund Kopparklint har frågat mig vilka åtgärder inom sjukvården som jag ämnar vidta för att säkerställa att det finns kunskapsbaserad sjukvård för barn och vuxna som utsatts för sexuella övergrepp i barndomen. Marléne Lund Kopparklint har också frågat mig hur jag ämnar agera för att tydliggöra vem som bär det yttersta ansvaret för åtgärder vid fallerande sjukvård av dem som utsatts för sexuella övergrepp.
Som Marléne Lund Kopparklint själv konstaterar har jag vid flera tillfällen under hösten svarat på interpellationer och riksdagsfrågor angående sjukvården för barn och vuxna som har utsatts för sexuella övergrepp. Vid dessa tillfällen har jag lyft fram hur viktigt det är att regionerna tar ansvar för att organisera och planera hälso- och sjukvården så att alla barn och vuxna som har utsatts för sexuella övergrepp får god och kunskapsbaserad vård. Jag har även lyft fram flera av de insatser som regeringen gör på området. Regeringen genomför bland annat en stor satsning på förlösningssvård och kvinnors hälsa som även omfattar insatser för att stärka tillgången till en tillgänglig och jämlik vård för personer som utsatts för sexuella övergrepp.

När det gäller frågan om vad regeringen gör för att säkerställa tillgången till kunskapsbaserad hälso- och sjukvård vill jag lyfta fram att Socialstyrelsen har regeringens uppdrag att utarbeta kunskapsstöd och föreskrifter som ska bidra till att hälso- och sjukvården bedrivs enligt vetenskap och beprövad erfarenhet.

Regeringen har sett ett särskilt behov av att stödja utvecklingen av kunskapsbaserad vård för yrkesverksamma som arbetar med traumatiserade barn och unga. Regeringen har därför gett Linköpings universitet i uppdrag att utarbeta och genomföra ett program för kompetensutveckling i psykiatrisk traumavård för berörd personal inom första linjens vård för barn och unga med psykisk ohälsa och inom den specialiserade psykiatri för barn och unga. Dessutom har Socialstyrelsen på regeringens uppdrag utformat utbildningsmaterial om våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck för hälso- och sjukvården, tandvården, elevhälsan och socialtjänsten.

När det gäller frågan om hur jag ämnar agera för att tydliggöra vem som bär det yttersta ansvaret för åtgärder vid fallerande sjukvård av dem som utsatts för sexuella övergrepp vill jag lyfta fram att patientsäkerhetslagen ställer krav på vårdgivare att bedriva ett systematiskt patientsäkerhetsarbete. Det innebär att vårdgivaren ska säkerställa att kravet på god vård enligt hälso- och sjukvårdslagen upprätthålls. Vårdgivaren ska även utreda händelser i verksamheten som har medfört eller hade kunnat medföra en vårdskada för att se till att händelsen inte sker på nytt. Dessutom har Inspektionen för vård och omsorg i uppdrag att utöva tillsyn över hälso- och sjukvården och dess personal för att säkerställa att befolkningen får vård och omsorg som är säker, har god kvalitet och bedrivs i enlighet med lagar och andra föreskrifter.

Avslutningsvis vill jag framhålla att arbetet med att förebygga, upptäcka och motverka alla former av våld mot barn och vuxna är en prioriterad fråga för regeringen. År 2016 beslutade regeringen därför om en tioårig nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor, med ett tillhörande åtgärdsprogram. Strategin syftar till att lägga grunden för ett mer målinriktat och samordnat arbete mot mäns våld mot kvinnor utifrån målsättningen att kvinnor och män, flickor och pojkar ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet. Ett åtgärdsprogram för genomförandet av strategin 2021–2023 beslutades i slutet av 2021.

Slutligen vill jag också nämna att under 2021 har regeringen tillsatt en särskild utredare som ska lämna ett förslag till en samlad nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn, inklusive hedersrelaterat våld och förtryck och sexuellt våld. Utredaren ska redovisa sitt uppdrag senast den 31 maj 2022.

Anf. 2 MARLÉNE LUND KOPPARKLINT (M):

Fru ålderspresident! Jag tackar ministern för svaret.

Statsrådet har i debatt efter debatt skjutit ifrån sig ansvaret och sagt att hon inte kan bestämma över regionerna och kommunerna när det gäller olika krav. I det här fallet pratar vi om kunskapsbaserad traumavård för personer som har blivit utsatta för sexualbrott.

Ministern har också ett flertal gånger gett mig rådet att jag ska gå till Region Stockholm om jag vill få till en förändring snabbt. Det är häpnadsväckande hur ett statsråd kan stå och säga så. Det jag pratar om är inte att

det ska bli en förändring inom en region, utan jag pratar om att det måste till en nationell förändring för att hjälpa alla de människor – barn – som har utsatts för sexuella övergrepp i barndomen.

Fru ålderspresident! Att det finns ett statsråd som inte ens kan hålla ordning på sin egen roll är anmärkningsvärt. Om man går in på Regeringskansliets hemsida framgår vilka ansvarsområden som är socialministrarnas, bland annat barnets rättigheter, folkhälsa och sjukvård. Vi har dessutom sett hur ministern gång efter annan gått över huvudet på regionerna i sjukvårdsfrågor och pekat med hela handen i fråga om hur de ska arbeta. Vi har också sett exempel på hur ministern vid årsskiftet tydligt visade för kommunerna var skåpet ska stå när det gäller omsorgskontakter i hemtjänsten.

Statsrådet kan inte säga att varken regeringen eller riksdagen kan tala om för regionerna hur de ska arbeta när man hela tiden talar om för dem hur de ska arbeta. I den här frågan har det inte blivit bra. När det gäller dessa frågor ser statistiken dystert ut. Att statistiken ser ut som den gör bär den sittande regeringen ansvar för.

Så många som en av fyra 18-åringar har utsatts för sexuella övergrepp i olika former i barndomen, och det är en ökning från var femte sedan 2014. Även statistik från Brottsförebyggande rådet visar att under 2020 anmäldes det högsta antalet våldtäkter mot barn någonsin. Om politiken inte pratar mer om sexualbrott mot barn, för att det är för grovt, hemskt eller obekvämt, ska man tänka på hur det känns för barnen. Om inte samhället tar ställning för dem och ser till att det finns adekvat traumavård, då sviks de dubbelt.

Det är här, fru ålderspresident, som regeringen faktiskt skulle kunna göra skillnad om man verkligen hade viljan. Jag förstår att man inte kan göra underverk på tre veckor, men man kan genom sitt ämbete som statsråd förändra saker till det bättre på tre år. Det har inte gjorts under den här mandatperioden.

Man kan också påbörja dialoger och vara en rejäl blåslampa så att man visar åt vilket håll man vill att regionerna ska gå i de här frågorna. Men jag har svårt att tro att regeringen med socialminister Hallengren i spetsen ligger på så värst mycket för att rädda barn och vuxna från det lidande som det medför att utsättas för sexuella övergrepp i barndomen. Det har förmodligen inte hänt någonting sedan kritik förts fram från olika håll under lång tid.

All respekt för kartläggningsprocesser, men den tiden är förbi. Vi måste agera nu för barnen som utsätts. Och vi måste agera för de vuxna som har utsatts, för annars riskeras deras liv.

Jag vill ändå ställa frågan till statsrådet: Vad tänker statsrådet göra på det här området här och nu?

Anf. 3 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru ålderspresident! Vi behöver inte ägna debattiden åt att diskutera huruvida det är allvarligt att barn och unga – och för den delen kvinnor, oavsett när det händer, men inte minst barn och unga – utsätts för våldsbrott och sexuellt våld. Om det är vi helt överens.

Marléne Lund Kopparklint inleder med att säga att jag hänvisar till Stockholm. Det gjorde jag i den förra interpellationsdebatten, när Marléne

Lund Kopparklint själv i sin interpellation hade just Stockholm som ett exempel.

Jag tycker, fru ålderspresident, att det blir svårt att föra en seriös diskussion här i kammaren om Marlène Lund Kopparklint på allvar menar att det är regeringen och kanske till och med Sveriges riksdag som ska organisera exakt hur sjukvården ska se ut.

Vi gör stora tillskott. Det ska tas fram kunskapsstöd. Jag beskrev tidigare vilket uppdrag Linköpings universitet har fått och hur Socialstyrelsen arbetar.

Det görs överenskommelser med Sveriges Kommuner och Regioner just för att se till att positionerna flyttas fram för att vården ska utvecklas. Det handlar om medel, inte minst den så kallade psykiatriöverenskommelsen på 2,2 miljarder. Det är inte alla de pengar som används, men det är det tillskott som görs. Precis som Marlène Lund Kopparklint beskriver är det ju inte sällan ett trauma som kan uppdragas betydligt senare. Det sker inte alltid i direkt anslutning till att själva våldsbrottet har hänt, och då är det inte ovanligt att det är just psykiatrin som på olika sätt måste kunna möta dessa barn eller unga, kanske till och med i vuxen ålder. Det är alltså en viktig del.

Jag vill också säga att det finns särskilda mottagningar i en del regioner. Region Stockholm har en akutmottagning för våldtagna. Region Sörmland har något som heter Teamet för sexuellt våldsutsatta. Region Västerbotten har något som kallas ASTA-mottagningen. Region Uppsala har en kvinnofridsmottagning. Våra största kommuner Stockholm, Malmö och Göteborg har också en så kallad Mikamottagning i kommunal regi. Det finns också kommuner som tittar på hur man ska utveckla specialiserade verksamheter. Vi har projektstart i många kommuner.

Jag vill säga det till Marlène Lund Kopparklint. Jag har ingen övertro på att interpellanten skulle vara nöjd med det svaret, men till alla som lyssnar vill jag säga att det händer väldigt mycket. Det här är inte något som vi inte tar på allvar, men regionerna är de som organiserar sjukvården. Det är det jag försöker säga. Vi har ett ansvar för att vi har lagstiftning, för att det finns resurser och för att det utbildas människor. Men att exakt organisera vården görs inte från Regeringskansliet eller från Sveriges riksdag.

Däremot är vi angelägna om att följa frågan och ge allt det stöd som krävs för att regionerna ska kunna ge ett gott mottagande i den akuta situationen men också ha den kunskap som krävs för att kunna ge vård också lång tid efter att våldsbrottet inträffat, inte minst i psykiatriöverenskommelsen och över huvud taget i den kunskap som behöver finnas inom psykiatrin och på ungdomsmottagningar och andra håll där man möter barn och unga och ibland även vuxna.

Anf. 4 MARLÉNE LUND KOPPARKLINT (M):

Fru ålderspresident! Fast nu har ju jag gett flera exempel på att regeringen faktiskt har gått in och styrt regioner i olika frågor.

Jag tycker också att det är svårt att föra en debatt här i kammaren när ett statsråd står och pratar emot sig själv hela tiden.

Fru ålderspresident! Om regeringen hade agerat i denna fråga skulle inte så många som 1 000 personer stå i kö till den enda specialistmottagningen – Wonsa, World of no sexual abuse – som har adekvat traumabehandling, som krävs för att behandla sexualbrottsoffer.

Prot. 2021/22:52
13 januari

Svar på
interpellationer

Att jämföra med 80 procent 2017 är det i dag 93 procent av dem som söker sig till denna mottagning som uppger att de redan har försökt få hjälp innan de sökt sig vidare till Wonsa. Patienterna som kommer dit upplever att de inte har fått hjälp av sjukvården. De skattar fortfarande högt för PTSD och depression, och risken för självmordsförsök stiger för sexualbrottsutsatta tonåringar efter kontakt med sjukvården.

Här kan man fråga sig varför regeringen inte agerar när det visar sig att vården inte fungerar, när människor konstant faller mellan stolarna och statistiken ser ut som den gör.

Jag anser att statsrådet borde se till att inrätta ett nationellt centrum för klinisk metodutveckling och forskning med uppdrag att stötta regionerna i detta. Det är något man skulle kunna göra som regering.

Hur många argument behöver ministern höra för att förstå att det finns ett enormt behov av adekvat sjukvård för personer som har blivit utsatta för sexuella övergrepp i barndomen? Jag har ett som jag tycker borde räcka, och det är att 25 procent måste bli noll.

Fru ålderspresident! Menar vi allvar med att vi ska skydda barn mot dessa vidriga brott måste effektiva metoder införas. Det kan hända ett barn i vår närhet. Vi ska inte vänta med att höja våra röster tills det sker.

SKR:s nationella kartläggning från 2020 visar att vården inte möter behoven hos sexuellt våldsutsatta. Rapporten pekar på brister i bemötande och i tillgänglighet till vård för dem som inte är aktuella för akutsjukvård samt på bristande kunskap och kompetens inom vården om behandling av komplext traumatiserade personer. Det förekommer även att frågan om övergrepp inte ens ställs inom sjukvården.

SKR påpekar att vårdens oförmåga att möta patientgruppens behov leder till ineffektiv resursanvändning. Vägen framåt går enligt SKR via en tydligare vårdkedja samt ökad kunskap och kompetens kring sexuellt våld och de utsattas behov och villkor.

Sexualbrott ger vårdkrävande skador. Våldtäkt är det trauma som oftast leder till PTSD och har den starkaste kopplingen till självmord, självmordstankar och självskada. Vi vet att om man har blivit utsatt för sexualbrott i barndomen ökar det risken för självmord i vuxen ålder med 12 gånger. Risken är stor att detta blir konsekvensen därför att man inte får den vård som man är i behov av.

Här kan ministern agera. Här kan man peka med hela handen och tala om att man har en vilja. Jag ställer än en gång frågan till socialminister Hallengren: Vad tänker ministern göra här och nu för dem som har blivit utsatta och inte får vård, som står i kö och som riskerar att dö?

Anf. 5 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru ålderspresident! Vi för naturligtvis en mycket nära dialog med Sveriges Kommuner och Regioner. De har inte framfört något specifikt krav som vi har kunnat möta. Däremot är vi överens om att vi behöver öka kunskapen.

Om det råder något som helst tvivel om huruvida regeringen ser allvarligt på detta vill jag säga att det är väldigt allvarliga brott. Det är inte det vi ska diskutera här nu, utan frågan är vem som organiserar vården.

Marléne Lund Kopparklint nämner att det skulle kunna finnas någon typ av nationellt centrum. Då vill jag upprepa det jag sa i mitt interpellationssvar. Det kanske inte riktigt framgick, men det är precis det som Lin-

köpings universitet får ett uppdrag att göra: ”att utarbeta och genomföra ett program för kompetensutveckling i psykiatrisk traumavård för berörd personal inom första linjens vård för barn och unga med psykisk ohälsa och inom den specialiserade psykiatrin för barn och unga. Dessutom har Socialstyrelsen på regeringens uppdrag utformat utbildningsmaterial om våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck” och så vidare.

Kunskap är otroligt viktigt. Under förra året var det 16 regioner som planerade ytterligare åtgärder för att själva öka sin kunskap och för att stärka vården för personer som utsatts för sexuellt våld. Det handlar om att förstå hur behovsbilden ser ut. Det kan se lite olika ut i olika regioner. Det är klart att de allra största regionerna tyvärr har större målgrupper, fler som drabbas, och kanske organiserar det på ett sätt medan man gör på ett annat sätt på andra håll.

Man tittar på behovsbilden för att kunna inventera och kartlägga hur vårdprocessen ser ut, för det handlar precis som Marlène Lund Kopparklint säger om att få en fungerande vårdkedja. För den som tar en snabb kontakt räcker det inte med den kontakten. Hur ser man till att den personen slussas vidare eller hjälps vidare i vården för att verkligen få den vård som finns och som krävs?

Många har också tittat på att starta särskilda mottagningar. Jag nämnde i mitt förra inlägg vilka som redan finns. Ytterligare mottagningar är på gång.

Jag ser fram emot att också titta på hur resultatet ser ut, hur regionerna arbetar och vilka brister vi fortsatt kan se.

Men det blir en märklig diskussion, Marlène Lund Kopparklint, när man står i riksdagens kammare och jämför fast omsorgskontakt i äldreomsorgen med att regeringen skulle organisera exakt hur vården bedrivs. Jag menar att detta är fel perspektiv. Men om Marlène Lund Kopparklint vill ägna sitt sista inlägg åt att tala om vilka ytterligare insatser som hon och Moderaterna tycker att regeringen ska göra för att organisera svensk sjukvård, snarare än hur vi avsätter medel, utbildar personal, tar fram kunskapsmaterial och gör överenskommelser med Sveriges Kommuner och Regioner, tar jag gärna emot detta.

Anf. 6 MARLÉNE LUND KOPPARKLINT (M):

Fru ålderspresident! Vi pratar om att ni faktiskt kan reagera och agera som regering. Jag gav då det exempel som statsrådet själv nämnde.

Så länge det inte finns adekvat hjälp att få inom sjukvården måste jag gå till den elvaåriga flickan som vi hade uppe i förra debatten kring exakt samma fråga och säga: Tyvärr, ”Lilla F”, den hjälp du efterfrågar finns inte. Du kommer att tvingas gå med din smärta, sorg, ilska och frustration utan att få den professionella hjälp du behöver för att läka. Tyvärr kommer de fruktansvärda sexuella övergrepp som din förövare utsatt dig för att ge dig dåliga odds i livet, just för att den här regeringen inte pekade med hela handen och sa stopp – det är fullständigt oacceptabelt att det inte finns adekvat sjukvård för dessa utsatta personer.

Fru ålderspresident! Jag vägrar säga detta till ”Lilla F”. I stället kommer jag att stå här i kammaren tills statsrådet kommer tillbaka hit och säger: Jag har agerat nu. Vi kommer inte att riskera dessa barns liv. Detta kan vi inte acceptera.

Vi behöver en socialminister som kommer tillbaka hit till Sveriges riksdag och säger: Nu, riksdagsledamoten Lund Kopparklint, har jag tagit mitt ansvar och börjat föra dialog med regionerna och kanske till och med lagt fram en lagrådsremiss, precis som jag gjorde i den andra frågan med kommunerna när det gäller hemtjänsten. Det hade jag velat höra.

Nej, fru ålderspresident, jag säger skärpning! Detta är respektlöst, skamligt och obetänksamt. Jag förväntar mig mer av Sveriges socialminister – att man räddar och skyddar barnen. På återseende i denna fråga!

Anf. 7 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru ålderspresident! Det är fel att påstå att ingen adekvat vård finns, men det är korrekt att påstå att vi har mer att göra på detta område. Det är två ganska olika perspektiv när det gäller ”Lilla F” och många andra. Det är inte så att vården inte kan hjälpa, men vi har mer att göra.

Regionerna behöver lära av varandra. De som har mottagningar ska naturligtvis se till att fortsätta utveckla dem och bidra med den kunskap de har. De som inte har mottagningar utan arbetar på annat sätt måste ändå försäkra sig om att första linjen räcker till – att den som vänder sig till allt från primärvård till ungdomsmottagningar, skolhälsovård, socialtjänst eller andra kan komma vidare och få adekvat vård.

Därför har vi en tioårig nationell strategi för att ta ett mycket större grepp om frågan än det som är ”bara” vård. Vi måste också arbeta för att se till att färre utsätts. I vilka miljöer ska vi se till att bryta utvecklingen? Den tioåriga strategin har nu fem år på nacken. Den behöver uppdateras men framför allt fullföljas.

Det handlar om ekonomiska medel som tillförs i regionerna. Jag hoppas verkligen att kommunerna använder de resurserna till det som i dag är väldigt aktuellt, att hantera en pandemi, men självklart måste man samtidigt hantera annan vård. Att lägga pengar på hög uppmanar jag inte någon region att göra, utan pengarna ska användas.

Detta är naturligtvis ett av de områden där man måste se till att ta vara på den kunskap som finns och omsätta den. Jag vet att vi har fantastisk hälso- och sjukvård i Sverige och att det finns professionella som har idéer och kunskap om hur detta ska organiseras, som har kommit en bit på vägen men behöver känna stöd i att de ska göra ännu mer.

Jag lovar att om Sveriges Kommuner och Regioner känner att regeringen kan göra mer än vi redan gör genom överenskommelser om gemensamma mål och resurser kommer regeringen gärna att svara upp mot detta. Det är vår ambition.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 8 Svar på interpellation 2021/22:212 om ökad rätt till ledsagning

Anf. 8 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru ålderspresident! Bengt Eliasson har frågat mig vilka initiativ jag är beredd att ta för att utvecklingen rörande möjligheten att få ledsagning som synnedsatt i vårt land ska gå åt rätt håll. Bengt Eliasson ställer också frågan om jag är beredd att söka samsyn med fler partier än de som nu ingår i

regeringsunderlaget för att förbättra situationen för dem som i dag står i behov av ledsagning.

Tillgänglighet och universell utformning är själva grunden för ett inkluderande samhälle där alla kan vara delaktiga i samhällslivet. För personer med funktionsnedsättning betyder detta att man ska kunna styra sin vardag och röra sig utanför hemmet utan särskilda anpassningar. Med ambitionen att öka individens självständighet behövs tills vidare också de individuella stöden, och det är ett av de fyra områden som genomförandet av funktionshinderspolitiken inriktas mot.

Jag vill noga understryka kommunernas ansvar i det arbetet eftersom de svarar för socialtjänsten och därmed har det yttersta ansvaret för att enskilda får det stöd och den hjälp som de behöver. Socialtjänstlagen är en ramlag, och kommunerna ska också verka för att människor som av fysiska, psykiska eller andra skäl möter betydande svårigheter i sin livsföring får möjlighet att delta i samhällets gemenskap och att leva som andra. Ledsagning är ett exempel på individuellt stöd och en betydelsefull insats för att inte minst blinda och synskadade ska kunna vara delaktiga i samhällslivet.

Socialstyrelsens statistik visar att personer som får insatsen ledsagarservice enligt socialtjänstlagen, till skillnad från motsvarande insats enligt LSS, har ökat något under flera år, men en minskning har skett under 2020, då den senaste mätningen gjordes. Det kan finnas flera skäl bakom denna minskning, till exempel den fortsatt pågående pandemin. Hur många personer som har en synskada eller är blinda och som får denna insats framgår dock inte av Socialstyrelsens statistik.

Socialstyrelsen har blivit kontaktad av Synskadades Riksförbund, som har beskrivit i vilka situationer deras medlemmar hamnar när de inte får den ledsagarservice av socialtjänsten som de anser sig behöva. Det är oroande om kommunerna inte tar det ansvar de har, och jag följer noga utvecklingen på området.

Regeringen har tidigare gett Socialstyrelsen i uppdrag att kartlägga insatsen ledsagarservice, och jag utesluter inte att ge nya uppdrag om behov finns för att få klarhet i hur lagens intentioner följs för att synskadade och blinda ska få det stöd som de behöver för att kunna delta i samhällets gemenskap och leva som andra.

Anf. 9 BENGT ELIASSON (L):

Fru ålderspresident! Tack, statsrådet, för svaret! Ledsagning är en otroligt viktig fråga och just den pusselbit som blir den viktigaste delen för många människor för att de verkligen ska kunna åtnjuta frihet i sin egen vardag och sitt eget liv, efter sina egna förutsättningar.

Förra veckan träffade jag Birgitta, en kvinna i min egen ålder som är så gott som blind, har ett gott arbete och bor själv i sin egen lägenhet. Hon fick precis före jul en neddragning från ungefär 20 timmars ledsagning i månaden till 4 timmar, med motiveringen att hon kan gå alldeles själv – röra sina ben. Hon har ledarhund och är i övrigt en aktiv person som kan delta i samhällslivet.

Problemet är att hon inte kan hitta i till exempel det stora köpcentrum där hon handlar sin mat. Hon kan inte uppfatta den omgivande miljön på vägen dit eller på sjukhuset. Det är ett måste för att hon ska kunna ta sig

Prot. 2021/22:52

13 januari

Svar på
interpellationer

fram, inte minst då kvarteret där hon bor just nu är en enda stor byggrop, en byggarbetsplats, där miljön förändras i stort sett dagligen.

Nu hotas även hennes färdtjänst för både arbets- och fritidsresor. Det är förstås en annan debatt än denna, men det är något som påverkar Birgitta oerhört mycket.

Det här är tyvärr inte ett unikt fall. Det har blivit vardag.

Jag instämmer i det statsrådet säger om att tillgänglighet och universell utformning är själva grunden för det inkluderande samhället. Men då har vi den där pusselbiten som inte riktigt räcker till – den som behövs för nästa steg. Vi vet ju att på drygt tio år har mer än hälften av dem som borde få stöd som personkrets 3 i LSS-lagstiftningen – många av dem är blinda eller väldigt synsvaga – förlorat sin ledsagning.

Ledsagning har närmast blivit vad man kan kalla en sällanköpsvara i kommunernas biståndsgivande, både via socialtjänstlagen och via LSS. Oavsett vilken lagstiftning man lutar sig mot behövs det en rejäl översyn av beslutspraxis.

Av statsrådets svar kan man få intrycket att det som sker i mångt och mycket är kommunernas fel och att det inte spelar så stor roll om det är socialtjänstlagen eller LSS som ligger till grund för de insatser som beviljas. Men för den enskilde betyder det väldigt mycket. Det är just här som en översyn behövs. LSS är ju den rättighetslag som de flesta som tillhör personkretsarna borde få sina insatser utifrån. Den innebär större frihet, och där är kostnadsfrågor inblandade med mera, liksom beslutens varaktighet.

Min fråga kvarstår: Avser statsrådet att gå från kartläggning och genomlysning till handling och lagöversyn för att stärka rätten till ledsagning?

Anf. 10 LARS BECKMAN (M):

Fru ålderspresident! Tack, Bengt Eliasson, för en väldigt viktig interpellation! Jag tycker att man ska se den här frågan i ett större sammanhang. Sedan 2014 har den socialdemokratiskt ledda regeringen, oavsett konstellation, skurit ned kraftigt på stödet till Sveriges funktionsnedsatta. Det är en systematik som saknar motstycke om man lägger ihop de sammanlagda effekterna.

Vi känner ju till LSS-upproret. Vi har själva i medierna sett hur människor har dött på toaletter i Malmö för att de har fått indragen assistans. Vi har sett förskräckliga exempel på att man till exempel inte har fått bilanpassning. Vi har sett hur unga funktionsnedsatta sparkas ut ur våra trygghetssystem och blir hänvisade till kommunernas försörjningsstöd.

Det här kommer inte ur tomma intet, fru ålderspresident, utan det är en ren signalpolitik och en effektfull politik. Det var ju Magdalena Andersson personligen som i en intervju i *Dagens eko* talade om att vi ska finansiera flyktingkrisen genom nedskärningar på LSS och funktionsnedsatta. Problemet var inte att Magdalena Andersson sa det, även om det var förskräckligt nog, utan att regeringen systematiskt har genomfört en politik som syftar till att ta bort delaktigheten och tillgängligheten för Sveriges funktionsnedsatta.

I det sammanhanget ska man även se den här interpellationen, som handlar om hur de blindas möjligheter att vara delaktiga i samhället också

förstörs. Det är precis som Bengt Eliasson skriver i sin interpellation: På tio år har insatsen minskat med 22 procent. Det är en ren systematik.

Då hade man kunnat önska att statsrådet hade haft ett något mer offensivt svar än att bara säga att hon följer utvecklingen på området noga. Vad är det statsrådet behöver följa då?

På område efter område inom funktionshinderspolitiken kan vi se kraftfulla nedskärningar. Det är väldigt många människor som hamnar i kläm.

Synskadades Riksförbund lät oss prova på att gå några kvarter med ögonbindel. Jag har själv gjort det, och säkert också statsrådet i någon av sina olika roller. Då är det väldigt svårt att förstå hur man fortfarande kan sakna empati för de blinda som behöver den här insatsen.

Jag tror att regeringen behöver återupprätta de individuella rättigheterna. Funktionsnedsatta måste ha rätt att vara delaktiga i det svenska samhället. Även om man är blind måste man få samhällets stöd. Det är ju därför vi betalar skatt.

Vi betalar inte skatt för att Socialdemokraterna ska använda pengarna till en familjevecka. Nu stoppade riksdagen det förslaget, tack och lov. Där föreslog regeringen att föräldrar till friska barn i friska familjer skulle få mer betald ledighet, samtidigt som man har skurit ned så här kraftigt på Sveriges funktionsnedsatta.

Så gör bara den politiker och den regering som har tappat kompassen fullständigt. Vi betalar skatt solidariskt i Sverige för att hjälpa de människor som verkligen behöver samhällets stöd. Jag tycker att statsrådet ska prova att svara på Bengt Eliassons berättigade fråga.

Anf. 11 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru ålderspresident! Ja, vi betalar skatt solidariskt. Men de som har funktionsnedsättning ska betala lite mer. Det har ju Lars Beckman och oppositionen sett till genom att förändra i budgeten.

Sedan är det också så att man svarar på de interpellationer man får. Nu är inte detta en allmän diskussion om allt som Lars Beckman kan komma på som har koppling till funktionspolitik. Den debatten kan vi väl ta vid ett annat tillfälle. Då kan vi ha en mer seriös diskussion.

Däremot gör Bengt Eliasson en tjänst genom att faktiskt fokusera på det som är ledsagarservice. Om man blir lite allmänt svepande, som Lars Beckman nästan alltid är i talarstolen – ingen vill göra någonting, och det finns en uppfattning att man ska straffa människor med funktionsnedsättning – blir det ju en oseriös diskussion.

Det här är ju en fråga som förtjänar att vi talar om den lika seriöst som Bengt Eliasson och jag har talat om den under de år som vi har samarbetat med januariavtalet som grund. Jag vet inte vad Bengt Eliasson säger, men min bild är att vi gör enorma satsningar. Det fanns satsningar i vår budget, och även om inte Bengt Eliasson röstade på just den budgeten har vi tillsammans arbetat under ett antal år för att se till att successivt åtgärda det som har kommit att bli konsekvenser av domstolsprövningar.

Nu är vi ju där en gång till. Det är inte en politisk bedömning att någon som har behov av ledsagarservice inte ska ha det. Vi har ju en lagstiftning som säger att den som har omfattande behov av stöd för att det vardagliga livet ska fungera ska få det. Det är därför vi har LSS-lagstiftningen. Ingen ändring har gjorts där.

I mitt svar gjorde jag en åtskillnad mellan socialtjänstlagen och LSS. Det är uppenbart att minskningen inte har skett i den del som gäller socialtjänstlagen, utan den ligger på LSS-sidan.

Däremot är det lite problematiskt, och det är därför jag talar om att vi kanske behöver liksom ytterligare fördjupa vår kunskap. Vi kan väl gemensamt anta att den absoluta merparten av dem som får ledsagarservice är just personer som är synskadade, synsvaga eller blinda, men vi vet faktiskt inte att det är så. Den kunskapen behöver vi kanske ha för att vara helt säkra på vilken bedömning som görs.

Med stor respekt för att detta är viktiga frågor är det också så att begreppet personkrets 3 inte definieras utifrån diagnos utan utifrån omfattningen av behoven.

Jag tror att vi är överens om att det är omfattande behov som ska vara grundläggande för att man ska få LSS-insatser. Hade det i dag varit en definition av diagnoser hade det varit enkelt att addera, och framför allt hade vi aldrig tagit bort dem därifrån. Men det är inte så det ser ut. Jag vet att både Bengt Eliasson och Lars Beckman vet det, men alla som lyssnar kanske inte vet hur hela LSS-lagstiftningen är uppbyggd. Den är till för dem som har omfattande behov.

Det är inte heller regeringen som tolkar lagen, men om jag ska säga vad jag själv tycker kan jag säga: Det är svårt att förstå hur en människa som inte ser navigerar i samhället. Man kan prova det själv någon gång under en liten stund. Om man lever med det länge är det klart att man på ett annat sätt lär sig att navigera, men det är klart att det skapar omfattande problem i vardagen. Jag har svårt att se hur bedömningarna att man inte skulle behöva ledsagarservice görs.

Jag vill också hinna säga något annat – jag kanske återkommer till det i min nästa replik. Vi hade en LSS-utredning som fick mycket kritik. Jag tycker att det delvis var mycket oförtjänt. Den försökte nämligen ta ett grepp om alla LSS-insatser. Vi har haft en viktig och väldigt bra debatt om personlig assistans, men ibland har det kanske varit till priset av att många andra insatser knappt har varit uppe till diskussion. Det är välkommet att vi diskuterar det. Jag återkommer till LSS-utredningens förslag i just denna fråga i min nästa replik, för jag hinner inte nu.

Anf. 12 BENGT ELIASSON (L):

Fru ålderspresident! Flera av de delar som statsrådet tar upp är vi naturligtvis överens om. Statsrådet kom in på den så kallade LSS-utredningen. Jag misstänker att det är den utredning som ibland kallas den Malmborgska som statsrådet menar. När det gäller de bärande pelarna i den menar vi från Liberalernas sida att det skulle ha förödande konsekvenser att införa dem. Därför förordade vi att hela utredningen skulle stoppas. De små delar som var bra kunde man ta om hand på andra sätt.

Med det sagt, fru ålderspresident, är det en oerhört stressande livssituation att få sin tillvaro inskränkt så som Birgitta och många av hennes medsystrar och medbröder har fått genom beslut om neddragning. Bara rädslan för att snart drabbas av dessa neddragningar och indragningar innebär en oerhört stressande livssituation. Detta är personer som faktiskt helt eller delvis är beroende av någon annans stöd eftersom de på något sätt har brister i sin kroppsfunction som gör att de inte kan leva fullt ut.

När jag hör statsrådets svar förstår jag att kunskapen finns och att även, i stora delar, empatin finns. Men jag efterlyser fortfarande aktionen, att man faktiskt går vidare och gör något, att man går från kartläggning och genomlysning till handling och faktisk översyn av lagstiftning. Det är precis det som krävs.

Ja, praxis har rullat iväg. Ja, besluten är i ett sluttande plan och blir hårdare och hårdare. I dag tillämpar kommuner och domstolar lagen så snävt att bara personer som har en grav synnedsättning eller helt saknar syn anses ha betydande svårigheter i den dagliga livsföringen, som statsrådet beskriver. Det där med betydande svårigheter eller grava hinder är ju en definitionsfråga. Detta är också definitionsfrågor: Vad är det att delta fullt ut i samhällslivet? Vad är det att kunna leva som Svensson? Så kan man också tolka LSS: leva som Svensson.

Det är en viktig tolkning. Det handlar om att kunna gå på toaletten själv, att kunna klara sin personliga hygien, att kunna röra sig, att kunna gå och handla, att kunna gå på gym eller till biblioteket eller att kunna hämta sina barn på förskolan eller vad det nu är för något.

Det är otroligt svårt att definiera vad som är betydande svårighet i den dagliga livsföringen, som inbegriper den här hjälpen. Jag menar att det är vår skyldighet som lagstiftare i denna församling och som regering som genomförare att faktiskt granska och se: Vad är det som har gått fel? Vad är det som ställer dessa människor åt sidan? Vad är det som gör att människor inte kan leva ett delaktigt liv? Det är den handlingen jag skulle vilja se i stället för kartläggning och genomlysning. Det är också nödvändigt, men det måste leda till handling.

Anf. 13 LARS BECKMAN (M):

Fru ålderspresident! Jag kan förstå att statsrådet blir upprörd när någon talar om hur den socialdemokratiskt ledda regeringen konsekvent har skurit ned stödet till Sveriges funktionsnedsatta. Det har inte gått funktionshindersrörelsen förbi. RBU och andra intresseorganisationer har inte suttit på händerna, utan de har larmat under många, många år.

Det är detta jag menar att man måste se även när det gäller den här interpellationen. Regeringen sitter på händerna och agerar inte när blinda inte får samhällets stöd i tillräcklig omfattning. Det låter precis som att statsrådet är något slags handlingsförlamad åskådare. Det är någon annan som gör saker och ting, och statsrådet kan inte göra något annat än att följa utvecklingen noga.

Fru ålderspresident! Då är det faktiskt bättre att statsrådet och regeringen avgår och låter någon annan regering och ett annat statsråd ta ansvar för Sverige. Är man handlingsförlamad och inte kan agera och inte kan leda Sverige är det bättre att man avgår. Vill man sitta på läktaren i stället för att vara på isen och spela hockey ska man sitta på läktaren.

Man måste faktiskt vara empatilös om man inte ser och förstår att blinda ska ha rätt till samhällets stöd. Vi betalar solidariskt skatt just för att ge samhällets stöd till dem som verkligen behöver det.

I en regerings uppgift ingår naturligtvis att prioritera. Det handlar om vad man vill i politiken och om att ge tydliga direktiv. Vad denna regering vill sa dåvarande finansminister Magdalena Andersson väldigt tydligt i en intervju i *Ekot* i Sveriges Radio – det är bara att gå in och lyssna: Vi måste

skära ned på stödet till Sveriges funktionsnedsatta för att hantera invandringskrisen. Det är precis det regeringen har gjort, tyvärr.

Anf. 14 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru ålderspresident! Jag vill understryka svaret på den andra frågan som Bengt Eliasson ställde, om regeringen har för avsikt att ha dialog med andra partier än de partier som ingår i regeringsunderlaget. Jag är faktiskt lite osäker på hur Bengt Eliasson definierar regeringsunderlag, för det är i dag inte ett januariavtal i någon form som styr. Det är alldeles självklart att vi behöver samarbeta med olika partier om den politik som regeringen vill se förverkligad.

Jag kan bara säga att om det finns en fortsatt god vilja hos Bengt Eliasson och Liberalerna, som det har funnits tidigare, är det alldeles självklart att vi ska fortsätta att ha dialog och samtal och att samarbeta om detta. Det bygger på att man i grund och botten är konstruktiv och vill nå fram. Jag upplever att Bengt Eliasson vill det.

Jag sa att jag skulle återkomma i nästa replik till LSS-utredningens förslag när det gäller ledsagningen. LSS-utredningen föreslog att man skulle ha en ny insats som skulle innebära ett regelbundet vardagsstöd för dem som bor i ordinärt boende. Det är ju en del i det som är ledsagarservice, men det skulle inte vara avgränsat till förflyttning. Man har i alla fall definierat detta. Man skulle kunna plocka den delen, för det är ett förslag som en utredning har tagit fram och som är remitterat. Men vår dialog med Sveriges synskadade visade att man inte ville ha det förslaget, så det förslaget är inte aktuellt. Det skulle annars kunna vara ett sätt att handla, så att säga.

Jag tror att det är viktigt att vi går vidare med kartläggning för att få veta mer. Det är klart att en kartläggning alltid syftar till att få bättre kunskap för att man ska kunna handla. Men, återigen, Synskadades Riksförbund är inte nöjda med detta förslag. Det skulle ändå ha kunnat vara ett förslag, men vi är förstås angelägna om att ha en god dialog där.

Jag lyssnar gärna på Bengt Eliasson. Jag vill bara understryka svårigheten också när det gäller att förändra formuleringar i personkretsarna. Skulle vi börja definiera diagnoser är det något helt annat; det är definitivt ingen liten sak. Men jag tror att det kan skapa väldigt stora problem när vi har en uppfattning om att någonting borde ändras. I så fall blir det inte heller en definition som knyter an till att man har omfattande och varaktiga behov.

Däremot vill jag förstå – jag menar det på riktigt – varför man gör en annan definition när ingenting i lagstiftningen har ändrats. Det har varit obegripligt hur område efter område på assistanssidan har kommit att definieras mycket snävare; det har samordnats, och det har fått ödesdigra konsekvenser.

Vi har under många år jobbat väldigt hårt för att hitta sätt att inte bara lösa ett problem och samtidigt skapa fem andra. Det är nämligen hela tiden oron när man går in i den här komplicerade lagstiftningen. Man tycker att man löser någonting, men man skapar nya problem.

Det är viktigt att titta vidare på kartläggningen, så att vi verkligen vet vad vi talar om och förstår vad problemet skulle vara. Jag har ingenting emot att vilja agera. Och jag lyssnar gärna på Bengt Eliasson om det finns ett mycket konkret förslag. Men att gå in och ändra i personkretsarna tror

jag inte är en bra väg. Jag ser väldigt många nya avgränsningsproblem framför mig. Det hjälper oss inte.

Prot. 2021/22:52
13 januari

Svar på
interpellationer

Anf. 15 BENGT ELIASSON (L):

Fru ålderspresident! Min andra fråga i interpellationen handlar egentligen om att söka stöd, diskussion och dialog för att få till förändringar i lagstiftningen. Jag känner mig precis lika osäker som statsrådet när det gäller regeringsunderlaget, men det är en annan sak. Jag tror dock, utan att veta, att om vi skulle föra upp till exempel diskussionen om rätten till ledsagning bredare mellan partierna i ett partiövergripande dialogmöte skulle vi kunna finna majoriteter för rätt betydande förändringar och förbättringar inom lagstiftningen. Det är min övertygelse när jag lyssnar med kollegor från andra partier.

Med det sagt tror jag att en väg framåt är att bredda den politiska diskussionen i de här viktiga sakfrågorna. Det är, precis som statsrådet säger, en bukett av områden inom funktionshinderspolitiken som behöver diskuteras och verkligen stärkas och förändras. Det gäller inte minst att återställa den ursprungliga intentionen när det gäller LSS.

Jag är inte säker på att det är personkretsarna som behöver förändras. Vi har sett att man inom socialtjänstlagstiftningen, socialförsäkringslagstiftningen och annat faktiskt kan gå in och peka på breda grupper för att fånga in dem när beslutspraxis och rättspraxis har definierat ut dem. Jag tror alltså att möjligheterna finns.

Anf. 16 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru ålderspresident! När det gäller regeringsunderlaget tycker jag inte att man behöver skoja så mycket om det. Det är ett faktum att vi inte kommer att ha ett och samma underlag och samma stöd i alla frågor. Det är i alla fall inte vad jag tror. Om riksdagens majoriteter ska speglas ser det ju lite olika ut. Men det bygger förstås på en vilja till dialog och samtal, på att man vill komma överens och försöka se till att mötas.

Svårigheten i de här frågorna är när man talar om att återställa som att man kan göra det på ett visst sätt. Det är väldigt komplicerat. Bengt Eliasson är väl medveten om det. Jag vill inte förespegla det som att om vi bara har en dialog finns det en enkel lösning. Det är superkomplicerat. LSS och socialtjänstlagen samspelar också. De ska överlappa för att se till att om man inte omfattas av den ena lagen ska man fångas upp av den andra. Därför är det viktigt att veta vad som egentligen händer, hur någonting tolkas men också vad skälet är till att man faller emellan, om man gör det. Det är fråga om både LSS, självklart, och socialtjänstlagen.

Det här är en väldigt välkommen diskussion, och det är välkommet att vi fokuserar på andra och specifika LSS-insatser. Det har ibland glömts bort. Jag tror faktiskt att allmänheten ibland tror att LSS är samma sak som personlig assistans. Det är en viktig del av LSS. Men det finns andra delar. Om människor inte beviljas de här insatserna leder det till stora problem. Man blir inte hjälpt av att en annan insats kanske är tillgänglig, utan det vill till att man får rätt insats, att det individuella stödet verkligen blir rätt.

Jag ser fram emot fortsatt dialog, inte minst om olika LSS-insatser och ledsagarservice.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 9 Svar på interpellation 2021/22:228 om mobila rullstolsgarage

Anf. 17 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru ålderspresident! Lars Beckman har frågat mig när jag kommer att agera genom att lägga fram förslag till en ny lagstiftning till riksdagen för att lösa den akuta situationen för alla de tusentals personer som berörs av frågan. Med frågan uppfattar jag att Lars Beckman avser stöd för att få tillgång till rullstolsgarage för att därmed kunna ta emot en elrullstol som förskrivits genom hälso- och sjukvården.

Utvecklingen av bostadsanpassningsbidraget väcker frågor även hos mig. Regeringen har också givit Boverket i uppdrag att följa upp den nya lagen. I uppdraget ska myndigheten lämna förslag på åtgärder om personer med funktionsnedsättning inte får tillgång till nödvändiga bostadsanpassningar. Det kan även innebära förslag på ändringar i lagen om bostadsanpassningsbidrag.

För att kunna lämna lagförslag till riksdagen som vilar på saklig grund behöver regeringen ett underlag som tydligt visar hur stort behovet är, vilka kostnader lagförslaget kanske kommer att medföra och hos vem kostnaden skulle uppkomma. Lars Beckman säger att det handlar om tusentals personer. Varken Boverket, Socialstyrelsen eller Sveriges Kommuner och Regioner har kunnat uppge hur många personer som är berörda. Boverket har i sitt regeringsuppdrag bland annat i uppgift att ta reda på det.

Det finns personer som av flera olika skäl lider av ensamhet och isolering i sina hem. För att stödja de personerna har kommunerna ett stort ansvar och stort handlingsutrymme. Inom ramen för socialtjänstlagen finns möjlighet att bevilja ett flertal olika insatser. I avvaktan på det underlag som behövs för att se över lagen om bostadsanpassningsbidrag finns det således möjligheter att tillgodose den enskildes behov på andra sätt. Regeringen anser därför att det bör finnas bättre lösningar än lagar stiftade på lösa grunder.

Anf. 18 LARS BECKMAN (M):

Fru ålderspresident! Tack, statsrådet, för svaret!

Det här är en fråga som vi debatterade vid minst två andra tillfällen förra året. Bakgrunden var den dom som kom i december 2020 som innebär att många av Sveriges funktionsnedsatta som är i behov av hjälpmedel nu sitter inlåsta i sina hem.

Domen kom alltså i december 2020. Det är möjligt att statsrådet tycker att ett år är kort tid. Men för den som sitter inspärrad i sin lägenhet i ett hyreshus någonstans är det nog en mardrömslikt lång tid.

Förändringen har inte heller kommit ur tomma intet, fru ålderspresident. Den S-ledda regeringen har sedan 2014 haft en systematik med nedskärningar på LSS, nedskärningar på stöd till Sveriges blinda och så vidare. Bilanpassningen havererade också.

Fru ålderspresident! I veckan kom faktiskt en rapport med det förskräckliga namnet *Stödet som försvann – Byråkratiska hinder stoppar rätten till elrullstolar och isolerar funktionsnedsatta i sina hem*. Det handlar alltså om äldre personer, som har jobbat och slitit i hela sina liv och kanske har fått en stroke, som är i behov av permobil och sannolikt bor i en lägenhet. Det här berör främst dem som bor i hyresrätter. Personen behöver en permobil, en elrullstol, och det har man ju rätt till. Sedan uppstår frågan:

Var ska den förvaras? Och då har den äldre personen, som har slitit och betalat skatt i hela sitt liv och som då behöver samhällets stöd, ingenstans att förvara den.

I 25 års tid har det här funkat alldeles utmärkt: Landstinget, numera regionen, skriver ut rätten till elrullstolen – inga problem – och kommunen har då oftast tillhandahållit ett så kallat mobilt rullstolsgarage. Det har funkat i 25 år, och alla har varit nöjda och glada. Det kanske handlar om några år i livets slutskede då man behöver det här rullstolsgaraget.

Vad som hände när den här domen kom var att man sa att kommunerna inte ska skriva ut det här, och det fick en omedelbar konsekvens. Den omedelbara konsekvensen blev att det inte skrivs ut mobila rullstolsgarage. Det betyder alltså att personen har rätt till elrullstolen men inte kan få den därför att det inte finns någonstans att förvara den.

Vi kan ju tänka: Ställ den i trapphuset! Nej, det får man inte, enligt gällande regelverk. Man får inte ladda den där. Man får inte ladda den inomhus, utan den måste vara placerad någonstans. Det är därför allmännyttan har varit så engagerad i den här frågan och säger: ”Vi kan inte lösa detta – vi kan inte upplåta plats.” Den som bor i ägd fastighet, fru ålderspresident, kan få ett bostadsanpassningsbidrag för att bygga en friggebod eller någonting annat. Den här frågan berör primärt dem som bor i hyresrätt.

När vi hade den här debatten för ganska precis ett år sedan delade statsrådet min oro. Statsrådet skulle ha en dialog med SKR för att hitta en snabb lösning. Nu är det så, fru ålderspresident, att rapporten *Stödet som försvann* visar att frågan inte är löst. Det har inte hänt någonting på ett års tid. Det hjälper inte att statsrådet delar min oro, fru ålderspresident. Det hjälper inte att statsrådet avser att följa utvecklingen, fru ålderspresident, utan det som krävs är handling.

Ingen med minsta empati kan tycka att det är rimligt att personer som är i behov av permobil inte får det. Permobilerna får de, men de har ingenstans att förvara den. Återigen, fru ålderspresident: Det krävs handling för att lösa den här frågan.

Anf. 19 BENGT ELIASSON (L):

Fru ålderspresident! Detta är ytterligare en viktig debatt på ungefär samma tema som den förra interpellationsdebatten. Med samma tema menar jag att den enskildes behov åsidosätts och att det blir en dragkamp mellan myndigheter och beslutsfattare.

Det är otroligt olyckligt, precis som Lars Beckman beskriver i sin också i övrigt mycket välskrivna interpellation, att det är kommuner och regioner som har någon form av ekonomisk dragkamp för att peta kostnaden mellan sig – och att staten står mitt emellan dem med en lagstiftning som tenderar att inte fungera riktigt så som det är tänkt.

Intentionen i lagstiftningen är solklar: Man har rätt till hjälpmedel. Man har rätt att få dem utifrån vissa förutsättningar, och när de är uppfyllda ska man bara ha dem. Sedan har det införts en regel – egentligen av försäkringstekniska, brandtekniska, byggnadstekniska och alla möjliga och omöjliga andra skäl – om att detta hjälpmedel måste ha en säker förvaring. Det ska vara en trygg förvaring, en brandsäker förvaring och så vidare, precis som Lars Beckman har beskrivit. Kontentan av alltihop blir att den enskilde står utan. Den enskilde står utan i det här fallet hjälpmedel, vilket

kan jämföras med övriga samhälleliga stöd som den enskilde kan behöva i en situation för att kunna leva ett delaktigt liv, kunna delta i samhället och komma ut.

Lösningen på den här problematiken torde vara hyfsat enkel. Det borde gå att på ett hyfsat enkelt sätt träffa en överenskommelse med berörda, det vill säga SKR i det här fallet, om hur den här frågan ska lösas. Staten borde kunna peka med hela handen och säga ”Lös det!”, eftersom det är den enskilde som hamnar i kläm.

Är det sedan lagstiftningsförändringar som måste till – à la bonne heure! Då får vi väl gå vidare och titta på det, och så får regeringen återkomma med en proposition. Men är det enbart så att det gäller ekonomiska förhållanden mellan kommunerna borde det kunna lösas antingen via de interkommunala överförings- och transfereringssystemen – eller genom att det läggs in en, tror jag, ganska ringa slant i det allmänna statsbidraget. Men att vi löser det är otvivelaktigt det som, ur den enskildes perspektiv, bara måste ske.

Det är ju sannerligen inte acceptabelt att en enskild person hamnar i kläm därför att det är två myndigheter som inte kommer överens om vem som egentligen ska betala den slutgiltiga räkningen. Det är väl ytterst vad det handlar om, även om det sedan skylls på olika regelverk som gör att det blir omöjligt att sätta dit det där garaget. Men eftersom garaget är beroende av om den enskilde ska få hjälpmedel eller inte måste det enda acceptabla vara att lösa detta. Som ungdomarna brukar uttrycka det: Bara lös det!

Anf. 20 MARLENE LUND KOPPARKLINT (M):

Fru ålderspresident! När Högsta förvaltningsdomstolen slog fast att rullstolsgaragen efter 25 års tid inte längre ska finnas hamnade en stor grupp människor i kläm eftersom de inte var berättigade till bidrag enligt lagen om bostadsanpassning. Den omedelbara följderna blev att hjälpmedelscentraler inte längre lämnade ut de elfordon som förskrivits då fordonen kräver låsbar och frostfri förvaring med laddningsmöjlighet.

Det är inte så att människor inte får fordonen, men om de inte har någonstans att ställa dem blir det ju ett problem. För alla funktionsnedsatta vars bostad saknar förvaringsmöjligheter blir det ett slags moment 22: Man får en rullstol eller en permobil, men man har ingenstans att ha den. Och vad händer då? Jo, som min kollega Lars Beckman har pratat om blir man isolerad, och livskvaliteten sänks. För en person med funktionsnedsättning påverkar det livet drastiskt.

Här kan vi se ett tydligt exempel på människor som hamnar mellan stolarna när det inte fungerar mellan regioner och kommuner. Det är i ett sådant här läge som regeringen måste gå in och agera och ta ansvar för att det ska bli rätt.

Den nuvarande lagen om bostadsanpassning syftade till att underlätta anpassning av bostäder vid en funktionsnedsättning, och den trädde i kraft i juli 2018. Detta går stick i stäv med den lagen. Jag tror inte att det var regeringens ambition att försvåra för personer med funktionsnedsättning när man gick fram med den nya lagen och såg till att den trädde i kraft. Regeringen ville med den nya lagen tydliggöra och sätta den bidragssökandes delaktighet i centrum. Man ville att det skulle höja livskvaliteten och

modernisera och förenkla processen som helhet. Men efter det som hände 2020 har detta raserats.

Jag tycker att det är oerhört viktigt att regeringen går in och tittar på vad man kan göra för att förenkla. Det är nämligen inte personen med funktionsnedsättning själv som ska ta det här ansvaret. Detta är ett typexempel på det vi menar när vi säger att man måste vara frisk för att klara av att vara sjuk.

Man har inte kapaciteten att orka dra i detta. Det är ju därför vi står här i kammaren i dag och debatterar detta.

Man måste agera. Nu har det gått ett år. Det är lång tid för en person att vara isolerad och inte kunna använda de hjälpmedel som personen har rätt till.

Fru ålderspresident! Jag vill fråga statsrådet: Vad tänker ministern göra för att rådda i det här och se vad man kan göra? Hur tänker man agera från regeringens sida för att människor inte ska hamna mellan de stolar som finns? Detta är en viktig fråga för personer med funktionsnedsättning och för att deras livskvalitet ska höjas och, framför allt, bevaras.

Anf. 21 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru ålderspresident! I mitt första interpellationssvar försökte jag att kort beskriva att man i den dialog jag haft med såväl Boverket som Socialstyrelsen och Sveriges Kommuner och Regioner inte kan bekräfta bilden att det här är omfattande eller att man har fått de signaler som Lars Beckman talade om.

Jag tycker att det är väldigt bra att vi fångar upp detta, även om det inte handlar om så väldigt många. Jag tycker dock att vi ska nyansera bilden lite grann, för det är viktigt att veta vad detta beror på. Det handlar om det faktum, skulle jag säga, att man får låna en elrullstol men kommer att äga sitt rullstolsgarage. En del pekar på att detta blir en problematik – man lämnar tillbaka elmoppen eller elrullstolen när man inte längre behöver den, men förvaringsgaragen tar man inte hand om. De har kommit att förfalla, vilket ju är väldigt onödigt. Detta är ytterligare ett perspektiv.

En kvinna som är handläggare av just bostadsanpassningsbidrag och som följer de här diskussionerna skrev till mig att man nu får nyttja fordonet som ett lån från regionen. Fordonet lämnas tillbaka till regionen när det inte längre behövs eller när personen avlider, vilket kanske oftast är skälet.

För att människor ska få låna detta fordon har man länge hävdat att regionen ska ställa krav på möjlighet att förvara fordonet i en viss temperatur för att batteriet ska hålla, vilket i dag inte är korrekt. Det kan möjligtvis ta lite längre tid att ladda ett batteri när det är kyligt, men med framförhållning i användandet ska det fungera alldeles utmärkt att förvara ett elfordon ute även vintertid. Tekniken med batterier har förbättrats oerhört. Elfordon förvaras utomhus i dag – ett enkelt överdrag räcker. Tillgång till ett eluttag behövs däremot.

Det finns många olika bottnar i den här frågan. Det är inte bara så att någon säger att den inte tänker förskriva ett rullstolsgarage.

DHR beskriver faktiskt – lite till skillnad mot vad Lars Beckman sa här – att det verkar vara något enklare att få tillgång till rullstolsgarage om man bor i en hyresrätt, för då har hyresvärden det ansvaret. Om man bor i

en bostadsrätt kan det vara svårare att övertala och få bostadsrättsföreningen att gilla detta. Detta är DHR:s uppfattning, inte min.

Av just detta skäl har Boverket nu fått uppdraget att inte bara kartlägga utan också, om så krävs, komma med lagförslag. Är frågan sådan att det handlar om hyresrätter eller bostadsrätter? Har det att göra med boendeformen? Kan förvaringen ske utomhus? Är det så att regionen ställer för stora krav för att förskriva? Det kanske inte alls behövs ett rullstolsgarage, utan det kanske räcker att på ett annat sätt förvara fordonet väl. Ställer lagen några som helst krav på att man ska göra både och? Är det olyckligt att det handlar om lån för det ena och ett bidrag som gör att man själv äger i det andra sammanhanget?

Särskilt som svar till Marléne Lund Kopparklint vill jag understryka att Boverket ska återkomma. De ska inte bara berätta att detta är ett problem, utan de ska kartlägga det hela. Om det finns behov av lagförslag och lagändringar ska de komma med det, för det är detta som vi behöver göra för att kunna göra eventuella förändringar.

Jag vill också säga något när det gäller den förändring som gjordes av bostadsanpassningsbidraget. Tanken med att förändra bostadsanpassningsbidraget var ju inte att man skulle minska användningen av det. Det var tvärtom så att man ville öppna upp för att bostadsanpassningsbidraget inte bara skulle användas för att anpassa en fast funktion och till exempel få rätt dörr, utan det skulle också kunna handla om att komplettera en fast funktion, till exempel med en handsändare till en dörrautomatik.

Det finns ett jättebra exempel i det hus som jag själv bor i. En av mina grannar i detta hyreshus har fått en särskild sändare. Det finns en anpassning av dörren, men hon får en handsändare som gör att det fungerar för henne specifikt. Det är viktigt att arbeta med individuella anpassningar. Det kanske inte räcker med att man kan trycka på en knapp, utan för henne behövs ytterligare någonting.

Anf. 22 LARS BECKMAN (M):

Fru ålderspresident! Av statsrådets svar förstår man att statsrådet aldrig har varit i närheten av en permobil. Det är ju uppenbart att statsrådet inte är ett dugg insatt i denna sakfråga.

Det kan jag ha respekt för – det är svårt. Vi som lever nära personer med funktionsnedsättning har naturligtvis en helt annan insyn än ett statsråd som står här och på fullt allvar säger att man ska sätta en permobil värd några hundra tusen kronor utanför en hyreslägenhet. Den skulle ju bli stulen första natten; statsrådet kanske har hört talas om att vi har en ökande brottslighet i Sverige.

Hur ser då fakta ut, fru ålderspresident? Från 2015 till 2019 sjönk kommunernas kostnader för bostadsanpassning med 22 procent. Var femte krona har försvunnit.

I min hemkommun Gävle har vi kunnat se många inslag i SVT Gävleborg – statsrådet kan ju googla på det. Vi har kunnat titta på William, som sitter i rullstol och som blev nekad någonting så elementärt som en dörröppnare.

Tänk dig att du har varit och handlat. Du kommer i rullstol och har med dig matkassar. Du sitter i rullstolen och ska försöka att öppna en hissdörr utan dörröppnare. Det är inte möjligt – eller det innebär i alla fall betydande svårigheter.

Fru ålderspresident! Om vi har en lagstiftning som inte funkar är det ju regeringens och statsrådets skyldighet att se till att det fungerar.

För 365 dagar sedan stod vi här och debatterade rullstolsgarage. Statsrådet lovade då – hon kan gå tillbaka och läsa sina egna ord i protokollet – att hon skulle hitta en snabb lösning med SKR.

För den enskilde spelar det naturligtvis ingen roll om man äger rullstolsgaraget eller får låna det. Det spelar ingen roll om det är kommunen eller regionen som betalar. Men att bli utan rullstolsgaraget har en väldigt stor betydelse. Det betyder att man sitter instängd i sin lägenhet; det är mest lägenheter vi pratar om.

För mig spelar det ingen roll om det handlar om 1, 100, 1 000 eller 5 000 personer i Sverige. Om det är en person som sitter instängd på grund av en bristande lagstiftning borde det räcka för att frågan skulle lösas. Men om vi tittar på de nedskärningar som skett i detta stöd sedan lagförändringen kom ser vi att det är en dramatisk nedskärning av insatsen bostadsanpassning.

När man pratar med de företag som är i denna bransch får man en ganska god uppfattning om hur många det rör sig om. Jag skulle påstå att det är närmare tusentals än hundratals. Detta måste få en lösning, för det är ju människor vi pratar om.

I den rapport som kom från branschföreningen finns en rad exempel runt om i Sverige.

Ett exempel i rapporten gäller en äldre man, boende i en mindre mellansvensk kommun, med långt utvecklad cancer. Han fick besked från regionen om att hans elrullstol skulle återtas förutsatt att han inte inom en viss tid tillsåg att det fanns förvaring, vilket kommunen meddelade att det var meningslöst att ansöka om.

Ett annat exempel gäller en kvinna som bodde i en storstad och var innehavare av en elrullstol samt ett rullstolsförråd. Hon ansökte om förnyad plats för sitt förråd något hus längre bort vid byte av lägenhet inom det kommunala fastighetsbolaget. Hon fick nej från fastighetsägaren med hänvisning till aktuell dom. Effekten blev att hon nu sitter i sin nya lägenhet utan elrullstol, då hon tvingades till återlämning eftersom hon saknade förvaring.

Fru ålderspresident! Den här rapporten är full av exempel. Frågan måste få en lösning. Det är 365 dagar sedan statsrådet senast lovade en lösning. När bedömer statsrådet att Sveriges funktionsnedsatta ska kunna lämna sina lägenheter?

Anf. 23 BENGT ELIASSON (L):

Fru ålderspresident! Tack, statsrådet, för svar och diskussion!

Detta är ju en grundläggande och viktig fråga. Det är ju ofta som just funktionsnedsattas möjligheter och rättigheter hamnar mitt emellan myndigheters beslutskompetenser och mitt emellan i diskussioner om vem som ska ta kostnaderna eller bära ansvaret.

Detta är ju ganska besvärande. Jag tror att också statsrådet i samband med sina resor och dialogmöten träffar många personer som ständigt upplever att de hamnar mitt emellan och som varje dag har känslan att det är deras liv som hamnar mitt emellan alla viktiga diskussioner, fina ord, lagstiftningar och regelverk. Att leva under den pressen och stressen innebär naturligtvis en oerhört utsatt situation.

I början av 2000-talet var jag ansvarig för hjälpmedelsförsörjningen hemma i Halland. Förskrivningen av elrullstolar och elektriska förflyttningshjälpmedel accelererade ganska mycket under de fyra år då jag hade det direkta driftsansvaret. Då var den stora frågan om hemförsäkringen täckte skador på hjälpmedlet eller inte. Med en del försäkringsbolag visade det sig att den inte gjorde det. Frågan var också hur elen skulle dras fram för laddningsmöjligheter. Det där löste vi. I och med att Halland har en god samverkan mellan kommuner och region löste vi detta i god dialog-anda, och regionen betalade till syvende och sist för de här olika insatserna.

Men nu löses det inte. Därför kvarstår frågan till statsrådet: Vad avser statsrådet att göra för att lösa ut de här viktiga frågorna?

Anf. 24 MARLÉNE LUND KOPPARKLINT (M):

Fru ålderspresident! Jag har av socialministern fått svaret att man nu ska vänta på en rapport. Men till dess då? De här personerna, som sitter i sina lägenheter och inte kommer ut med hjälp av sina hjälpmedel – hur ska de hanteras? Vilken dialog kommer socialministern att föra med kommunerna och regionerna i den här frågan, så att man löser den temporärt tills rapporten kommer fram?

Här kan man verkligen prata om det socialdemokratiska klassamhällets mönster, som man i denna fråga helt uppenbart vill bevara och till och med förstärka. Man skapar en underklass bestående av utsatta människor med funktionsnedsättning när man gör på detta sätt.

Sedan kan man fråga sig varför den här olyckliga situationen har uppstått. Vad är anledningen till att ingenting har hänt under det här året? Vad sitter man och väntar på? Det kan jag tala om. Det är ingen som verkar vilja agera. Ingen verkar vilja ta ansvar för situationen. De som drabbas är personer med funktionsnedsättning, som hela tiden hamnar mellan stolarna och som redan i dag är utsatta i vårt samhälle. Deras livskvalitet sänks och drabbas.

Jag vill ha ett svar av socialministern på hur hon kommer att agera här och nu för de här personerna.

Anf. 25 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru ålderspresident! Först vill jag ge svar till Bengt Eliasson om hur vi ska lösa ut frågan. Då går jag tillbaka till det som jag beskrev i mitt interpellationssvar. När Boverket får ett uppdrag är det för att de ska se över problematiken. Det finns ju företrädare i den här debatten som är helt övertygade om att man vet allting om vad detta beror på och om vad man skulle kunna göra åt det. Frågan är mer komplex än så. När Boverket har en uppfattning om hur det ser ut ska de komma med lagförslag om detta krävs.

Lars Beckman säger att det inte spelar någon roll om det är 1, 100 eller 1 000. Det håller jag med om. Men om man ska ändra lagen måste man veta vad det här beror på. När enskilda drabbas kanske det inte gynnar saken att man ändrar lagstiftningen. Då är det ju tillämpningen och tillsynen som det handlar om. Hur ser man till att man får lika tillämpning av lagstiftningen?

Det är ju inte så att det inte sker några förskrivningar. Till exempel förskrevs 5 888 elrullstolar under 2020. Det säljs också rullstolsgarage. Frågan är: Varför händer detta i vissa fall? Bilden är nämligen inte att det aldrig händer. Jag vill verkligen understryka – det är ett svar till Marlène

Lund Kopparklint också – att man måste veta vad problemet är för att kunna åtgärda det.

Jag vänder mig mot uttrycket ”vänta på en rapport”. Om någonting ska kunna göras och om man vill ändra lagstiftningen handlar det om att ha lagförslag redo att remittera och lägga fram i den här kammaren. Det kommer vi att göra om så krävs.

Anf. 26 LARS BECKMAN (M):

Fru ålderspresident! För ett år sedan, för 365 dagar sedan, lovade statsrådet en snabb lösning. Nu står vi här ett år senare. Ingenting har hänt.

Jag ska ta ett exempel till ur den här rapporten: ”I januari 2021 blev du kontaktad av en av mina patienter som tillsammans med mig har kämpat i 3 år för att få en el-rullstol förskrivna och utlämnad, men som inte fick eftersom hon fick avslag på sina bostadsanpassningsansökningar om rullstolsgarage. Jag arbetar inom primärvården och genomför omfattande och resurskrävande bedömningar innan el-rullstol förskrivas samt skriver omfattande bostadsanpassningsintyg som inte leder någonvart då kommunen avslår dem. Detta är något som vi har gemensamt runt om i Sverige. Det måste bli en lagändring för att det ska bli lika över hela landet och för att våra bedömningar, våra intyg, men framför allt de som verkligen är i behov ska få de hjälpmedel som de är berättigade till utan ytterligare hinder på vägen.”

Det borde inte finnas någon som helst åsiktsskillnad mellan partierna i en sådan här fråga. Det är en anständighetsfråga, fru ålderspresident – de personer som behöver hjälpmedel ska få dem, och när man vet att ett sakområde inte funkar löser man det. Vi har omfattande kontakter och dialoger med SKR, hörde vi statsrådet säga i en annan interpellationsdebatt. Men om man har de här omfattande dialogerna med SKR, hur kommer det sig då att man inte har prioriterat att Sveriges funktionsnedsatta får hjälpmedel? Det borde vara en anständighetsfråga, fru ålderspresident, att hitta en lösning på det här.

Om några veckor kommer det en rapport från branschorganisationen. Där kommer man att kunna se vilka likheter och skillnader det finns i kommunernas beviljande av bostadsanpassningsbidrag. Finns det stora skillnader även i år faller frågan på regeringen.

Anf. 27 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru ålderspresident! Jag missade en kommentar till det som sas tidigare om det här med varför bostadsanpassningsbidraget har minskat. Detta har Lars Beckman – tror jag det var som nämnde det – rätt i. Då är det viktigt att veta att anpassningar på särskilda boenden, något som görs i ganska stor utsträckning, inte längre omfattas av bostadsanpassningsbidraget; kommunen får finansiera detta via sin ordinarie budget när man bygger fastigheter eller ska renovera. Det är en av orsakerna. Det är alltså inte givet att färre hjälpmedel förskrivas. Annars kan jag hålla med om att 20–22 procent vore ganska häpnadsväckande.

Mitt svar till Lars Beckman och alla som lyssnar på debatten är att om vi ska ändra lagen, vilket Lars Beckman antyder, krävs det ett underlag. Det underlaget räknar vi med att kunna få av Boverket om man gör den bedömningen. Men jag tycker att det hade varit rimligt att inte bara beskriva frågan som att man inte får hjälpmedel förskrivna. Det förskrivas hjälp-

Prot. 2021/22:52

13 januari

Svar på
interpellationer

medel hela tiden. Det gäller ju att identifiera vilka brister det finns, så att vi inte vidtar åtgärder som försvårar i andra änden. Jag tror att Lars Beckman förstår vad jag menar.

Med anledning av att jag läste upp lite grann ur ett brev som jag fått från en kvinna som är handläggare av bostadsanpassningsbidrag och el-rullstolar vill jag säga att frågan kanske är lite mer komplex än vad Lars Beckman ibland vill beskriva den som i talarstolen. Det behöver jag som statsråd ta hänsyn till, särskilt om jag skulle ta initiativ till att förändra en lagstiftning.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 10 Svar på interpellation 2021/22:227 om vaccin och patent

Anf. 28 Statsrådet ANNA HALLBERG (S):

Fru ålderspresident! Lorena Delgado Varas har frågat mig om jag kommer att verka för att Sverige ska stötta förslaget om undantag från reglerna i Trips, när jag kommer att presentera fler åtgärder som kan leda till en verklig ökning av produktion och distribution och om jag är villig att verka för en fördelning av vaccin och läkemedel globalt efter behov, inte efter länders ekonomiska förutsättningar. Hon har vidare frågat mig om jag kommer att verka för att vacciner och läkemedel ska produceras och säljas till lägsta möjliga pris.

Jag vill inleda med att regeringen delar Lorena Delgado Varas starka övertygelse om att global vaccination är en av de viktigaste nycklarna för att få ett slut på covid-19-pandemin och dess svåra konsekvenser världen över. Jag delar också oron över den låga vaccinationsgraden i framför allt låginkomstländer. Arbetet med att fortsätta öka produktionstakten och utrollningen av vaccin i världen, särskilt där få har blivit vaccinerade, är livsviktigt.

Sverige bidrar i dag kraftfullt till att öka produktion och distribution av vaccin och till att det ska fördelas globalt efter behov. Både i förhållande till EU:s gemensamma upphandlingar och inom Covax driver Sverige aktivt frågan om att vaccin ska produceras och säljas till lägsta möjliga pris. Det är en fråga om internationell solidaritet.

Fru ålderspresident! Med nuvarande regelverk har det på rekordtid tagits fram godkända, säkra och effektiva vacciner. Den årliga globala produktionen av vaccin har tredubblats, och det tas fortfarande fram nya vacciner, nu senast vaccinet Novavax som godkändes av EU-kommissionen den 20 december 2021.

Sverige står fortsatt bakom EU:s position att det existerande immaterialrättsliga regelverket skapar förutsättningar för att ta fram de vacciner och läkemedel som behövs för att bekämpa covid-19 i världen. Immaterialrätten spelar roll även i en pandemi. Ett för brett undantag riskerar undergräva patentskyddet och därmed en viktig drivkraft för forskning och utveckling – forskning och utveckling som kan komma att bli avgörande kommande år och vid kommande kriser, också beroende på pandemins utveckling.

Med dagens regelverk finns också redan möjligheten att utfärda tvångslicenser som möjliggör produktion utan patenthavarens godkännande. I juni presenterade EU ett alternativ till Tripsundantaget med målet att förtydliga denna mekanism samtidigt som immaterialrättens roll för innovation värnas och den regelverksmässiga otydlighet som ett undantag sannolikt skulle skapa därmed undviks. Målsättningen är att hitta en lösning innan Världshandelsorganisationens tolfte ministerkonferens som väntas komma att äga rum under våren 2022.

Hittills har drygt 11 miljarder doser vaccin mot covid-19 tillverkats. Det är ungefär dubbelt så många doser som årligen producerades i hela världen för alla sjukdomar innan pandemin. Inom EU har mer än hälften av alla tillverkade doser exporterats till över 150 länder. Allt detta har vi åstadkommit med gemensamma ansträngningar.

Sverige har varit och kommer att fortsätta att vara pådrivande i arbetet med att säkerställa global tillgång till vaccin mot covid-19. Ingen är säker förrän alla är säkra.

Anf. 29 LORENA DELGADO VARAS (V):

Fru ålderspresident! Sverige gör mycket som är bra när det gäller global tillgång till vaccin. Bland annat ges 2,1 miljarder kronor av biståndet till att finansiera donation av svenskt vaccinöverskott till andra länder och finansiellt stöd till den globala vaccinupphandlingsmekanismen Covax.

Det jag tycker är väldigt förvånande är att regeringen inte är intresserad av att se till att vi får så många doser som möjligt för de dryga 2 miljarderna – detta trots att vår bästa chans att stoppa pandemin är att se till att alla människor överallt får tillgång till gratis vaccin. Detta kommer endast att vara möjligt med en omvandling av hur vacciner produceras och distribueras globalt.

Pandemin har härjat i två år med allvarliga konsekvenser, såsom död, påverkan på fysisk och psykisk hälsa, utmattad vårdpersonal och andra grupper som har fått ökad arbetsbörda, försämrad ekonomi, arbetslöshet och en vardag under restriktioner.

Redan vid FN:s generalförsamling i september 2020 undertecknade 16 multinationella läkemedelsföretag baserade främst i USA och EU en deklARATION om att bland annat stödja en rättvis och prisvärd distribution och tillgång globalt, något som ännu inte har förverkligats. Samma företag presenterade överoptimistiska tillverkningsprognoser som de missade med miljardtals doser, vilket förvärrade en vaccinbrist som de hjälpte till att skapa samtidigt som de säkerställde sina vinster.

En del av berättelsen som ofta faller bort i narrativet om framtagningen av vaccin är att företagen kunde få fram vaccin så fort tack vare ett redan gediget grundforskningsarbete som kommit till stånd genom olika staters ekonomiska stöd. Även om jag ställer mig bakom de immateriella rättigheterna kan jag inte blunda för att drivkraften oftast ändå är den forskning som utförs på universitet och statliga institutioner världen över.

Företaget Moderna har försökt vinna pluspoäng genom att släppa patenten. Men så enkelt är det inte då delar av den tekniska kunskapen förblir affärshemligheter, och alltså kan inte fler producera vaccin. Egentligen borde kravet därför vara att pausa patenten och dela med sig av tekniken. Det är en av nycklarna till att uppnå global vaccinering.

Ministern nämner att 11 miljarder doser producerats och att produktionen tredubblats. Men enligt bland annat rapporten *A dose of reality* har läkemedelsföretagen konsekvent producerat och distribuerat mindre än det som utlovats. Moderna, Johnson & Johnson, Pfizer och Astra Zeneca skulle tillverka uppskattningsvis 7,5 miljarder doser 2021, men i verkligheten uppnådde de 6,1 miljarder.

Går det att lita på läkemedelsföretagens siffror när deras drivkraft är vinst?

Anf. 30 Statsrådet ANNA HALLBERG (S):

Fru ålderspresident! Jag börjar med den sista frågan om det går att lita på läkemedelsbolagens intentioner. Det stämmer att deras prognoser inte har slagit in till fullo, men vi måste förstå att det var en helt ny typ av vaccin som togs fram på rekordtid, vilket gjorde det svårt att ställa prognoser. Jag delar Lorena Delgado Varas uppfattning att prognoserna inte har slagit in, men jag ser också att det finns en bra förklaring till det i och med att många vacciner togs fram på kort tid.

Jag delar också uppfattningen att det inte är bara patentet i sig som är problemet. Det handlar också om produktionskapacitet, produktionskompetens och distribution.

Det handlar inte bara om att EU är en av världens ledande vaccintillverkare och att över hälften av det vaccin som produceras här har exporterats till andra länder. Det handlar också om att Sverige och även EU från början har haft ambitionen att bidra till att åstadkomma global tillgång på vaccin, och då gäller det att se till att vaccinproduktion och tillgång på vaccin också finns på plats ute i världen. Det blir allt viktigare att stötta läkemedelsbolagen och dessa länder i att sätta upp produktionsfaciliteter runt om i världen.

Därför utökar vi samarbetet med den afrikanska kontinenten och Afrikanska unionen. EU satsar 1 miljard euro på att bygga upp tillverkningskapacitet för vaccin och annan medicinsk teknologi i Afrika. Först ut är Sydafrika, Senegal och Rwanda.

Precis som Lorena Delgado Varas säger är vaccinproduktion en komplex process. Det är inte bara ett patent, och sedan kan man börja producera. Det krävs utrustning, utbildning och kompetens. Den svenska regeringen ser därför att Sverige måste vara på plats och tillse att alla nödvändiga ingredienser finns på plats i dessa länder. I till exempel Rwanda bidrar Sverige specifikt med utbildning av personal genom ett samarbete med Karolinska institutet. Till Rwanda donerade Sverige för övrigt 1 miljon vaccindoser i slutet av förra året, och många människor har kunnat vaccineras tack vare det.

Vi pratar mycket om Covax, men International Vaccine Institute finns också. Härigenom kommer Sverige bidra med ytterligare kapacitetshöjande åtgärder i dessa länder, som inte alls har kompetens att producera vaccin. Med detta vill jag visa på att det finns en förflyttning. Från början talar man bara om patent och att produktionen framför allt ska ske i vissa utvalda regioner, som EU.

Vi ser nu att om vi kan leverera nära, säkert och effektivt i de länder som över huvud taget inte har den kompetensen och göra detta hand i hand med läkemedelsbolagen har vi mycket att vinna där också. Sverige har genom Sida gett ekonomiskt stöd till IVI för den nuvarande femårsperioden.

Det är ett exempel på ett långsiktigt engagemang. Vi vet inte hur länge pandemin varar, men detta är något som vi behöver jobba med.

Vi har lärt oss mycket av krisen. Vi måste finnas ute i hela världen. Då räcker det inte med ett eller två initiativ, utan vi måste jobba på bred front, framför allt med EU som bas. Sverige är en förebild. Vi är ett av de länder som per capita har donerat mest vaccin i världen hittills under pandemin.

Avslutningsvis är det viktigt att säga att vaccindistributionen blir en alltmer dominerande utmaning. Vi har sett under hela pandemin i alla handelsflöden att det har varit svårt att distribuera och få ut varorna. Där måste vi ha tillgång till sjukvårdspersonal som ser till att materielen kommer på plats, att det är säkert och att de vacciner som ska vara kylda och nedfrysta tas om hand på rätt sätt när de kommer. Detta säkerställer vi just nu i de länder som har det behovet.

Anf. 31 LORENA DELGADO VARAS (V):

Fru ålderspresident! Två år har gått sedan bland annat Sydafrika och Indien lyfte upp frågan, vädjade och sa att något behövde göras. Man såg redan tidigt vad som skulle ske. Afrika är den kontinent som har drabbats hårdast.

Ministern nämnde bland annat att EU har exporterat mer än hälften av alla tillverkade doser till över 150 länder. Men sanningen är att bara 261 miljoner av de 1,8 miljarder donerade doser som utlovats av G7-länderna och Team Euro har levererats till låg- och medelinkomstländer. Dessutom har man donerat över 10 miljoner doser till höginkomstländer under pandemin.

Det är tydligt att systemen är otillräckliga. Det räcker med att titta på antalet färdigvaccinerade: Tanzania har 1,5 procent, Haiti 0,58 procent, Kongo 0,3 procent och Jamaica 17,3 procent. EU har 77 procent. Samtidigt ökar mutationerna, och pandemin förlängs. Detta drabbar oss alla.

Med tanke på EU:s ansvar skulle jag vilja återgå till ministerns inledning där hon nämnde EU-förslaget som alternativ till Sydafrikas och Indiens förslag, som stöts av fler än 100 länder. Sydafrikas och Indiens förslag är helt enkelt att pausa patenten och tillgängliggöra teknologin så att producenter från medel- och låginkomstländer också kan bidra till den globala vaccinproduktionen. Detta är viktiga nycklar som verkligen har visat sig vara livsnödvändiga för att kunna utföra detta.

EU:s förslag däremot bygger återigen på tvångslicenser för patent och tar inte upp juridiska hinder relaterade till data och affärshemligheter, som är avgörande för att starta en snabb produktion. Det fokuserar på produkter men utesluter underliggande teknologier, komponenter, processer och metoder som också är skyddade under immateriella rättigheter och som är lika viktiga för att initiera produktion. Det skulle fortfarande krävas att varje land individuellt lämnar in och tillämpar tvångslicenser på varje komponent, produkt och så vidare vilket gör erforderligt internationellt samarbete svårt.

Det är verkligen synd att EU inte är transparent med vad förslaget egentligen innebär, speciellt med tanke på att företagen vägrar att i stor utsträckning dela teknik med duktiga producenter i låg- och medelinkomstländer. Detta leder till dagens situation, där det är väldigt få som kan producera samtidigt som företagen tjänar multum på fattiga männi-

skors bekostnad. Men det gläder mig att man nu har börjat titta på hur man kan utbilda människor i låginkomstländer och fördela tekniken.

Anf. 32 Statsrådet ANNA HALLBERG (S):

Fru ålderspresident! Jag delar Lorena Delgado Varas otålighet vad gäller att kunna distribuera snabbare till de länder som har alldeles för låg vaccinationsgrad. Självfallet är detta djupt otillfredsställande.

Jag vill också säga att den svenska regeringen inte har delat EU:s syn generellt sett på alla områden vad gäller just solidaritet i dessa svåra tider under pandemin. Sverige har varit pådrivande för att till exempel ta bort de exportrestriktioner på vaccin som EU införde och har upprepat detta ett antal gånger. Den svenska regeringen har gått i bräschen, och det har haft effekt. Över tid har vi vunnit gehör för detta inom EU-kretsen. Nu har EU äntligen tagit bort kravet på exportrestriktioner och har i stället en transparensmekanism. Det är oerhört viktigt att EU inte begränsar distributionen av vaccin bara för att det ligger så mycket produktion inom EU. Där har den svenska regeringen vunnit gehör och varit pådrivande.

Jag vill återkomma till frågan om patentskyddet, som det handlar om i grunden och som Indien och Sydafrika har drivit inom ramen för WTO. Det pågår just nu en diskussion i WTO. Jag har en förhoppning om det svenska initiativet, som vi kallar Trade for Health, som har tagits vidare inom EU och vunnit gehör och som EU sedan har tagit till WTO. Jag har själv mött WTO:s generaldirektör just i denna fråga, och de kallar det för the Swedish initiative.

Nu blev det ingen ministerkonferens i WTO på grund av pandemin, men förhoppningsvis kan man hitta ett utrymme för att ta upp åtminstone frågan om handel och hälsa samt solidariteten kring vaccin och läkemedel. Men det handlar inte bara om vaccin och läkemedel, utan det handlar också om skyddsutrustning och så vidare och om att ta bort alla former av handelshinder för det så att vi kan vara djupt solidariska i denna fråga.

Jag återkommer till patentskyddet. Där delar vi inte Sydafrikas och Indiens uppfattning att det är detta som är den springande punkten. Snarare handlar det om det som vi nu sätter igång alltmer och accelererar, nämligen processen med kompetensöverföring, distributionskapacitet och, inte minst, produktionskapacitet i de länder som inte har den möjligheten i dag.

Att ta bort patentskyddet skapar osäkerhet. Det skapar också bristande incitament och mekanismer för att vidareutveckla vaccinet. Nu när vi ser de nya mutationer som kommer hela tiden måste läkemedelsbolagen vara väldigt snabba när det gäller att ha resurser till det och få in kapital och finansiering för att kunna utveckla vaccinet löpande. Vi har sett, inte minst den senaste tiden, hur viktigt det är att hela tiden justera vaccinet.

Att ta bort patentskyddet och pausa det, som Lorena Delgado Varas säger, fru ålderspresident, tror jag alltså skulle skapa osäkerhet och inverka negativt på möjligheterna att hela tiden utveckla vaccinet i den snabba takt som krävs under pandemin.

Anf. 33 LORENA DELGADO VARAS (V):

Fru ålderspresident! Jag vill återigen påminna om att grunden för utvecklingen av vaccinerna har betalats av flera stater, så det är inte enbart företagen som har tagit fram detta.

Angående patentskyddet är det faktiskt ett hinder. Det är inte bristande incitament, utan bolagen får avtal innan de börjar producera vaccinen. De har redan skrivit på avtal och sålt produktionen innan den ens är färdig.

Det är bra att regeringen har jobbat med exportrestriktionerna. Vi är helt överens om att de ska bort. Jag tror verkligen att Sverige skulle kunna vara en stark röst i att ändra hur vaccinen produceras och distribueras globalt vid kriser, för vi pratar om en kris nu. Sverige är ett ledande land inom forskning, innovation och företag inom läkemedelsvärlden, och därför har vi ett extra stort ansvar för att göra vad vi kan för att stoppa pandemin.

Fru ålderspresident! Vi har sett att den rika delen av världen har roffat åt sig allt vaccin och hur detta har drabbat den fattiga delen av världen. Bara häromdagen skröt FHM med att man köpt upp hela lagret vaccin av en viss produktion. Detta får oerhört stora långsiktiga och kortsiktiga konsekvenser för hela världen.

Fler kvinnor och flickor utsätts för våld, inklusive sexuellt våld, fler flickor gifts bort och färre barn går i skolan. Samtidigt läggs mindre resurser på vård, hiv-mediciner och preventivmedel. Därför undrar jag varför Anna Hallberg, som är statsråd i en feministisk regering som säger sig driva en feministisk utrikespolitik, inte gör allt för att få ut så många doser som möjligt.

Anf. 34 Statsrådet ANNA HALLBERG (S):

Fru ålderspresident! Jag vill verkligen understryka att regeringen ser djupt allvarligt på den bristande rättvisan vad gäller fördelningen av vaccin. Jag delar också bilden av de konsekvenser detta får. Det blir mer ojämsställda samhällen, och det blir också allt svårare för dem som redan är utsatta.

Därför ligger Sverige, som jag sa, i topp bland de länder i världen som har skänkt mest per capita. Vi har donerat både i form av pengar och i form av doser och insatser för bland annat Covax för att försöka möta denna orättvisa. Men det räcker inte, utan vi har också krävt av EU-kommissionen att man tittar över vad det är i tvångslicenserna och den mekanismen som inte fungerar eftersom de inte har använts. Det är den andra frågan.

Vad vi ser och hör är att det inte är patentskyddet som är den springande punkten utan att vi måste vara mycket mer solidariska men också aktiva vad gäller att se till att de här länderna får produktion och distribution på plats. Då kommer jag tillbaka till det jag har sagt tidigare: Det handlar om att förmedla kompetens men också kapital, naturligtvis, för att bygga upp de produktionsanläggningar som behövs, inte minst i Afrika.

I juni presenterade EU ett alternativ till Tripsundantaget med målet att förtydliga mekanismen och försöka förenkla den mekanism som redan finns i dag. Målsättningen är att vi ska hitta en lösning under våren inom ramen för WTO. Men det räcker inte med att det sker under våren, utan det är bråttom här och nu. Det är därför den svenska regeringen jobbar på alla dessa fronter samtidigt.

Jag skulle säga att Sverige är en av de absolut starkaste rösterna inom EU för detta, och vi har drivit frågan från början av pandemin. Vi döpte initiativet till Trade for Health, och jag har som handelsminister i regeringen varit drivande för detta.

Prot. 2021/22:52
13 januari

Svar på
interpellationer

Jag ser att vi har gjort väldigt mycket, men vi är inte nöjda. Vi kommer att fortsätta att driva frågan, och jag hoppas att vi går i mål under nästa ministerkonferens i WTO. Det här är en global fråga som ska lösas på globalt vis.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.52 på förslag av tjänstgörande ålderspresidenten att ajournera sammanträdet till kl. 14.00, då frågestunden skulle börja.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 14.00.

Frågestund

§ 11 Frågestund

Anf. 35 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Jag vill hälsa statsråden välkomna. Frågor besvaras i dag av finansminister Mikael Damberg, justitie- och inrikesminister Morgan Johansson, statsrådet Matilda Ernkrans och statsrådet Anna Hallberg.

En fråga ska vara av övergripande och allmänpolitiskt slag eller avse ett ämne som faller inom statsrådets ansvarsområde och rör dennes tjänsteutövning. Finansminister Mikael Damberg besvarar såväl allmänpolitiska frågor som frågor inom sitt eget ansvarsområde.

Kärnkraften

Anf. 36 JESSICA ROSENCRANTZ (M):

Fru talman! För en månad sedan lade Moderaterna fram ett förslag om att kompensera hushållen för de kraftigt skenande elpriserna. Det är bra att regeringen nu också verkar förstå hur hårt hushållen drabbas, även om det är tråkigt att regeringen inte vill kompensera alla hushåll utan bara vissa. Staten borde inte tjäna pengar på ökade elpriser, och sänkt elskatt borde vara bättre än bidrag.

Indirekt erkänner dock regeringen nu sitt ansvar för situationen. Att södra Sverige numera är beroende av priserna i Danmark och Tyskland är ett politiskt val. Svenska kraftnät påpekade redan 2015 att om kärnkraften läggs ned står vi inför högre elpriser. Regeringen stängde kärnkraftverk, och vi fick högre priser.

Det är tydligt att regeringen saknar en långsiktig plan för energiförsörjningen, för hushållens elräkningar och för den gröna omställningen. Min fråga är alltså: Är regeringen beredd att ompröva sitt motstånd mot kärnkraften, och vilka förslag är man i så fall beredd att lägga fram?

Anf. 37 Finansminister MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Den svenska regeringen har inte lagt ned kärnkraftverk. Vi gjorde en energiöverenskommelse med bland andra Moderaterna. Efteråt hade Moderaterna delningsbilder på Twitter där de sa att de hade räddat svensk kärnkraft – trevligt – i en uppgörelse med bland andra regeringen.

Däremot tar vi i regeringen frågan om de höga elpriserna på väldigt stort allvar. Det spelar ju inte så stor roll att de svenska elpriserna är något lägre än elpriserna i Europa när de ändå stiger så kraftfullt som de har gjort under denna vinter. Därför agerar regeringen. Vi har avsatt 6 miljarder kronor för att kompensera de hushåll som har fått höga elräkningar den senaste tiden. Vår ambition är att kunna ersätta dem december, januari och februari.

Jag kan också konstatera att de ersättningar som vi har föreslagit överstiger den kompensation som Moderaterna har talat om.

Anf. 38 JESSICA ROSENCRANTZ (M):

Fru talman! Jag tackar för svaret.

Jag välkomnar att regeringen nu också har vaknat och vill kompensera hushållen. Det är viktigt. Men det löser inte den långsiktiga frågeställningen om att vi behöver mer elproduktion i södra Sverige för att lyckas med omställningen och värna hushållens ekonomi.

Moderaterna har lagt fram flera politiska förslag:

- Ändra det energipolitiska målet till 100 procent fossilfritt.
- Tillåt fler reaktorer än tio.
- Tillåt reaktorer på fler ställen än där det i dag är tillåtet.
- Ersätt kärnkraft och vattenkraft för den stabilitet de ger.

Vad är statsrådet beredd att säga ja till?

Anf. 39 Finansminister MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Det är fullt möjligt att bygga ny kärnkraft i Sverige. Det finns inga förbud mot det. Vi kan konstatera att Moderaterna inte heller har lagt in några subventioner i den justerade budgeten för att bygga kärnkraft.

Den snabba lösningen, och den viktigaste lösningen för elkonsumenter den närmaste tiden, både hushåll och företag, är att kraftigt bygga ut elproduktionen i Sverige. Den snabbaste och billigaste lösningen är vindkraft, inte minst till havs, eftersom det finns enorm kapacitet i södra Sverige som skulle kunna användas. Tyvärr är det många moderatkommuner som bromsar.

Tillkännagivandet om femårslicenser

Anf. 40 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Med arrogant nonchalans har socialdemokratiska regeringar de senaste åren aktivt och medvetet åsidosatt det folkvalda parlamentet och dess beslut. Regeringen har bland annat satt i system att dra tillkännagivanden i långbänk och i upprepade fall struntat i riksdagens beslut. Detta hanterande av riksdagsbeslut har resulterat i att riksdagen nu

börjat tidsbestämma tillkännagivanden för att pressa fram ageranden från regeringen.

Ett exempel var att riksdagen tog beslut om att regeringen innan den 1 januari i år skulle återkomma till riksdagen med ett förslag på hur man ska slopa femårslicenserna, det byråkratiska haveri som i dag drabbar laglydiga vapenägare. Denna tidsfrist betydde uppenbarligen ingenting för regeringen.

Kommer dock Morgan Johansson, om än för sent, att agera i frågan?

Anf. 41 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Jag har sett hur Tobias Andersson och Sverigedemokraterna angriper oss socialdemokrater för att vi inte följer demokratiska strukturer och principer. Jag företräder ett parti som för 100 år sedan var med om att driva igenom demokrati i det här landet. Sverigedemokraterna är ett parti med rötter i vitmakrörelsen och den typen av ingångar. Man missar aldrig ett tillfälle att ge sig på medier och domstolar. Jag tar ganska lätt på den kritiken, får jag nog säga.

När det gäller sakfrågan som Tobias Andersson lyfter fram är detta ett tillkännagivande som i grunden är ganska problematiskt. Om vi skulle göra som Sverigedemokraterna vill ökar man nämligen riskerna för att farliga vapen, bland annat automatvapen och halvautomatiska vapen, kommer i händerna på människor som inte ska ha dessa vapen.

Därför analyserar vi naturligtvis tillkännagivandet noga. Jag tänker dock inte medverka till att i detta läge, med de problem vi har med skjutningar och gängkriminalitet, öka tillgängligheten till denna typ av vapen så att de kommer i orätta händer.

Anf. 42 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Det är inte upp till Morgan Johansson att avgöra vad som är problematiskt eller inte i beslut fattade i denna kammare. Det är upp till denna folkvalda kammare att landa i de beslut man själv anser vara rimliga för att fortsätta.

I det här fallet pratar vi om ett byråkratiskt, administrativt haveri som drabbar laglydiga vapenägare. Då är det inte upp till Morgan Johansson att säga att man ska åsidosätta de folkvaldas beslut i denna kammare därför att han personligen finner det problematiskt.

Anf. 43 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Det finns ingenting som hindrar riksdagen att agera på egen hand om man nu vill driva igenom en lagstiftning som innebär att man minskar kontrollen över vapen i just den här situationen. Det står naturligtvis riksdagen fritt att göra det.

Jag vill bara säga att det tillkännagivande som Tobias Andersson lyfter fram *är* problematiskt utifrån denna synvinkel. Vi analyserar naturligtvis det och ser om vi kan hitta en väg som inte ökar riskerna för att vapen hamnar i orätta händer. Men där har vi ännu inte någon lösning på problemet.

Jag tänker inte medverka till att i det här läget minska kontrollen av vapen. Det tror jag är helt fel väg att gå.

Anf. 44 HANNA GUNNARSSON (V):

Fru talman! Min fråga går till inrikesministern.

Jag vill börja med att hälsa inrikesministern välkommen tillbaka till det viktiga arbetet med att jobba med det civila försvaret i Sverige.

Vi befinner oss fortfarande i en pandemi. Pandemin har inneburit jättestora påfrestningar, självklart framför allt för liv och hälsa och för samhällets hela funktionalitet, och det har varit en utmaning för våra demokratiska institutioner.

Vi är alla överens om att det civila försvaret måste stärkas för att bland annat hjälpa samhället att stå emot den typ av stora kriser som vi befinner oss i nu men som vi också tror och befarar kommer att inträffa fler gånger.

Jag vill därför fråga inrikesministern vilka han anser vara de viktigaste satsningarna framöver för det civila försvaret och uppbyggnaden av det samma. Det är en stor fråga och väldigt kort tid att svara på.

Anf. 45 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Det är, som Hanna Gunnarsson säger, en stor fråga, men i korthet kan man säga att vi i dag håller på att genomföra den största uppskalningen av det civila försvaret i modern tid. Vi går ut med sammanlagt 4,2 miljarder kronor i ökat stöd till kommuner och landsting och andra aktörer för att förstärka bland annat områden som rör livsmedelsförsörjning, läkemedelsförsörjning, transporter, hälso- och sjukvården och allt annat som behöver stärkas upp så att det ska finnas en bred beredskap om man hamnar i olika former av krissituationer, där den allra yttersta förstås är risken för höjd beredskap och krig.

Det vi nu gör, uppskalningen till 2024 med de här drygt 4 miljarderna, är en mycket stor insats och ett mycket starkt initiativ som naturligtvis grundar sig på det försvarsbeslut som finns i botten.

Anf. 46 HANNA GUNNARSSON (V):

Fru talman! På Folk och Försvar-konferensen nu i början av veckan lyftes även välfärden in i diskussionerna om det breda säkerhetsperspektivet. Det är såklart väldigt glädjande och väldigt viktigt. Jag vet att även inrikesministern i sitt anförande lyfte fram behovet av ett starkt välfärds-samhälle.

Hur ser ministern på välfärden under de stora kriserna?

Anf. 47 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Min uppfattning är att en stark välfärdsstat är helt avgörande för att man ska kunna hantera svåra kriser när de kommer. Vi har ju ansvarsprincipen som går ut på att det i botten ska vara ungefär samma aktörer, det vill säga till exempel den ordinarie hälso- och sjukvården och de ordinarie transportverksamheterna, som snabbt ska kunna skalas upp i händelse av kris och krig. Då måste man ha marginaler så att man klarar av det, och det är det som de här ytterligare pengarna nu går till, alltså att förstärka de verksamheterna.

Anf. 48 CAMILLA BRODIN (KD):

Fru talman! Efter onsdagsmorgonens presskonferens där regeringen presenterade en bidragslösning till dem som drabbats av exceptionellt höga elräkningar denna vinter hopar sig en rad frågor då regeringen nu har valt en modell som utgår från antalet förbrukade kilowattimmar per månad. Rent krasst innebär det att det inte är de med högst elräkningar som kommer att få del av regeringens bidrag. Eftersom priset skiljer sig åt ganska markant mellan de olika elområdena beror det i stället på var i landet du bor.

Beräkningar från Fortum visar att om elpriserna i södra Sverige skulle ha varit på samma nivå som i norr förra året skulle notan ha landat på cirka 35 miljarder mindre.

Min fråga till regeringen blir därför: Varför valde regeringen att ge bidrag till några i stället för att sänka skatten för alla?

Anf. 49 Finansminister MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! En viktig diskussion när vi talar om att vi nu vill ge kompensation till hushåll som faktiskt har drabbats väldigt hårt av de höga elpriserna är att man kan tolka frågeställaren som så att man inte skulle ha gett något stöd till alla som bor i norra Sverige och som varje vinter har en väldigt hög elkonsument för att det är kallt där. Jag tror att vi ska hålla ihop Sverige, och om vi ska rikta stöd till hushållen ska vi göra det utifrån ett nationellt perspektiv.

Det har diskuterats om man kan sänka elskatten retroaktivt, och jag menar att det är nästintill omöjligt att göra det utan helt orimliga konsekvenser. Nu har vi hittat ett system att stötta hushållen mer kraftfullt än genom de förslag som har diskuterats i den allmänna debatten. Många av de hushållen ser nog att det är viktigt att vi enas i Sveriges riksdag och ser till att de här pengarna kommer ut, för det är många som har varit väldigt oroliga.

Anf. 50 CAMILLA BRODIN (KD):

Fru talman! Orsaken som har presenterats av regeringen till att läget har blivit så exceptionellt i Sverige är de höga elpriserna på kontinenten och att man där har blivit beroende av rysk fossilgas. Det ryska beroendet har uppstått och förstärkts av att man har lagt ned kärnkraft och byggt vindkraft.

Det är här jag inte får ihop det. Enligt regeringen sjunker priserna med nedlagd kärnkraft och utbyggd vindkraft i Sverige. Anser regeringen fortfarande att det var en bra idé för Sverige att stänga ned fungerande kärnkraft i förtid?

Anf. 51 Finansminister MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Regeringen har inte stängt ned någon kärnkraft. Det har gjorts på kommersiella grunder eftersom det inte har varit lönsamt att renovera kärnkraften.

Det vi ser nu är att det finns ett enormt intresse av att bygga ut inte minst havsbaserad vindkraft. Bara i södra Sverige finns planer på och

intresse av att bygga ut mer än dubbelt så mycket som hela Sveriges elproduktion. Då är det viktigt att vi nu fokuserar på långsiktiga lösningar som en ökad produktion av el och dessutom bättre överföringskapacitet i Sverige så att vi inte hamnar i den här situationen igen.

Prot. 2021/22:52

13 januari

Frågestund

Sänkt elskatt

Anf. 52 ARMAN TEIMOURI (L):

Fru talman! Jag välkomnar att Socialdemokraterna äntligen har kommit till insikten att vi har en elkris i Sverige och att våra svenska hushåll är hårt drabbade. Däremot ser jag inte det elbidrag som har presenterats av regeringen som något annat än valfläsk. Här fiskar regeringen efter röster från de 1,8 miljoner hushåll som annars aldrig skulle ha röstat på Socialdemokraterna.

Om regeringen verkligen vill hjälpa alla utsatta – pensionärer, ungdomar, företagare och ensamstående – som vänder på varje krona för att få ekonomin att gå ihop hade man levererat ett förslag som kom Sveriges alla 4,8 miljoner hushåll till del.

Liberalerna vill i ett första steg sänka punktskatten på el, och på sikt vill vi halvera den. Det är orimligt att vi likställer fossilfri el med sprit och cigaretter och därmed straffbeskattar den.

Min fråga till statsrådet är: Vore det inte rätt väg att gå? Dessutom skulle det vara en rättvis och långsiktig lösning.

Anf. 53 Finansminister MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Det är rätt att det är 1,8 miljoner hushåll som kommer att få del av det här stödet. Det är alltså väldigt många. De som kommer att få ta del av det här stödet är de som har fått väldigt höga elräkningar. De har en hög förbrukning och priset är högt. Det betyder att människor som bor i en villa, ett radhus, ett småhus eller en lägenhet som förbrukar mycket el får det här stödet.

Det Liberalerna inte berättar om sitt sätt att se på det här är att man skulle ge väldigt mycket mindre pengar till dem som betalar de högsta elräkningarna. Det tror jag inte heller vore en bra lösning eftersom vi gör det här eftersom vi har väldigt höga prisnivåer just nu som drabbar några hushåll exceptionellt hårt.

Jag kan också konstatera att en retroaktiv sänkning av elskatten inte är möjlig att införa utan helt orimliga konsekvenser. Det är någonting som Finansdepartementet har studerat väldigt noga.

Anf. 54 ARMAN TEIMOURI (L):

Fru talman! Bengt-Olof Isaksson ska betala nästan 11 000 kronor, Caroline Hallström sover med ylletröjan på och Magnus Stålnackes elfaktura tredubblades. Alla bor dessutom inte i villa. Listan kan göras lång, nämligen 4,8 miljoner sidor lång.

Jag tycker att det är märkligt hur statsrådet gör skillnad på folk och folk. Det hade varit mycket bättre att sänka punktskatten och på sikt halvera den. Det hade varit till nytta för alla.

Anf. 55 Finansminister MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Att sänka punktskatten skulle inte ge lika mycket till dem som har haft stor elförbrukning och därmed stora kostnader. Alltså skulle säkert många av dem som räknas upp här förlora på ett sådant förslag.

Vi har riktat förslaget till dem som har drabbats hårdast under den här kalla vintern. Sedan sätter vi ett tak vid 2 000 kilowattimmar för att se till att de som bor i väldigt stora villor faktiskt får betala själva eftersom de har ekonomi nog att göra det.

På så sätt kan vi styra resurserna till småhusen, till de stora lägenheterna som har stor förbrukning och till vanliga människor som bor i villa.

Polisens resurser

Anf. 56 MARTIN MARMGREN (MP):

Fru talman! I dagarna startar en nationell förstärkning när ett stort antal poliser kommenderas in till arbete i Stockholmsregionen, trots att de behövs på sina ordinarie arbetsplatser ute i landet. Läget gällande det dödliga skjutvapenvåldet anses så pass allvarligt.

Samtidigt tvingas en del av de lokala poliser som arbetar direkt mot de kriminella miljöer där det skjuts eller med det förebyggande arbetet för att förhindra nyrekrytering bemanna receptioner och lösa administrativa uppgifter som bättre hade hanterats av civilanställda, detta eftersom pengabristen i Stockholmspolisen har skapat stenhårda sparkrav som i sin tur har lett till att vakanser för civila inte får tillsättas.

Vad kan statsrådet göra för att lösa polisens akuta ekonomiska problem som i sin tur markant försvårar arbetet mot bland annat dödsskjutningar och gängkriminalitet?

Anf. 57 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Om frågan är vad vi kan göra för att lösa de akuta problemen är det så att Polismyndigheten nu förstärks med mycket stora belopp i och med den nya budgeten. Polismyndigheten har aldrig haft så mycket pengar som man har just nu. Man har heller aldrig, om man ser till årsskiftessiffror, haft fler anställda än vad man nu har. Det är nästan 6 000 fler anställda från det att vi började skala upp polisen, av dem nästan 1 500 fler poliser som vi kunde registrera den 1 januari.

Vi fortsätter den förstärkningen, varför det varje halvår som nu går kommer ut ytterligare hundratals poliser som kan medverka i både att bekämpa brott som sådana och att förebygga brotten i stort.

Mer pengar, bättre verktyg och också fler anställda är alltså den väg som Polismyndigheten är inne på.

Anf. 58 MARTIN MARMGREN (MP):

Fru talman! Oaktat de satsningar som har gjorts är det enkelt att konstatera att det inte har varit tillräckligt. Skjutningarna fortsätter. En del av de poliser som är allra bäst lämpade för att få stopp på både våld och nyrekrytering bemannar receptioner och gör andra uppgifter som civila, som finns på marknaden och skulle kunna anställas här och nu, lätt skulle ha kunnat lösa. Men pengarna är slut, så frågan kvarstår: Vad kan statsrådet

göra här och nu för att lösa den akuta ekonomiska situationen som mycket handlar om brist på pengar?

Prot. 2021/22:52
13 januari

Frågestund

Anf. 59 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Det kommer ju mer pengar i och med den nya budgeten. Polismyndigheten förstärks ytterligare.

Den kraftsamling som vi nu gör i Stockholm motiveras av att det är i Stockholm som vi just nu har problem. Skjutningarna har vänt nedåt kraftigt i Malmö och har minskat med nästan två tredjedelar de senaste åren. Skjutningarna har vänt nedåt också i Göteborg med nästan en halvering de senaste åren. I Stockholm har vi däremot sett en mycket negativ utveckling. Därför måste vi kraftsamla i Stockholm, och genom att göra det tror jag också att man lägger grunden för en bättre utveckling i regionen.

Skärpta restriktioner och stöd till företagen

Anf. 60 ANNA VIKSTRÖM (S):

Fru talman! Min fråga går till finansminister Mikael Damberg.

Nu skärper regeringen restriktionerna med anledning av den ökade smittspridningen av covid-19. Risken är då att Sveriges ekonomi drabbas och går sämre. Min fråga är: Vad gör regeringen för att hjälpa svensk ekonomi och dess företagare?

Anf. 61 Finansminister MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Det stämmer verkligen som Anna Vikström säger att vi har gått igenom en väldigt tuff period, en pandemi som har slagit inte bara mot Sveriges utan mot Europas och världens ekonomier. Vi såg en enorm utmaning när 600 000 människor till exempel fick gå på korttidsarbete. De räddades kvar i en anställning och kan nu fortsätta sina liv.

Vi gjorde historiskt stora insatser från statens sida. 400 miljarder kronor satsades under den här kristiden. Just nu har vi en enorm smittspridning i Sverige, den högsta någonsin, och då har vi återigen vidtagit ett antal åtgärder för att få bukt med detta och minska smittspridningen, inte minst för att klara hälso- och sjukvården.

Det vi har gjort är att gå in med de stöd som näringslivet har uppskattat, det vill säga omställningsstödet, omsättningsstöden och möjligheter att få uppskov på skattekontot. Vi har återinfört evenemangsstödet och förlängt det. Vi följer situationen väldigt noga, för det är klart att det finns företag som nu drabbas av människors beteendeförändringar.

Anf. 62 ANNA VIKSTRÖM (S):

Fru talman! Vilken effekt bedömer finansministern att de åtgärder som vidtagits hittills har haft?

Anf. 63 Finansminister MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Vi ser en väldigt stark utveckling av både bnp och arbetsmarknad. Faktum är att Sverige har tagit tillbaka hela det bnp-tapp vi såg under pandemin. Vi ligger över vår nivå innan pandemin och ligger faktiskt på den tillväxtbana som vi hade innan. Svensk ekonomi har klarat sig bättre än ekonomin i de flesta andra europeiska länder. Arbetslösheten är

nu nere på samma nivåer som före pandemin, enligt Arbetsförmedlingens statistik.

Än så länge har vi klarat det här ekonomiskt bra, men vi har också resurser att göra mer om det skulle behövas.

Höjda polislöner

Anf. 64 DAVID JOSEFSSON (M):

Fru talman! Jag tror att alla i den här kammaren är överens om att det behövs fler poliser i Sverige, och för att få fler poliser behöver polisyrkets attraktivitet öka och polislönerna höjas.

Regeringen har inte själv velat skjuta till tillräckliga medel för detta, och man har inte heller sett till att de budgetmedel som vi i riksdagen har fattat beslut om ska gå till högre polislöner faktiskt har gjort det.

Regeringens otydlighet har lett till att Polismyndigheten i stället har fördelat ut mycket av pengarna på tillfälliga lönetillägg. Fyra avdelningar inom Polisförbundet i Västsverige har därför JO-anmält Polismyndigheten för att inte följa riksdagens beslut.

Min fråga till justitieministern är vilka åtgärder han nu tänker vidta för att se till att myndigheten följer riksdagens beslut och höjer polislönerna.

Anf. 65 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Till att börja med kan man konstatera att polislönerna har ökat kraftigt de senaste åren. Genomsnittslönen för en polis ligger nu på 38 500 kronor i månaden. Det är en ökning med 6 000 kronor sedan ökningen började för ett antal år sedan, 2015. Det är en löneökning som är högre än för de allra flesta andra grupper på arbetsmarknaden.

De extra pengar som David Josefsson hänvisar till har gått ut just för att täcka dessa lönekostnader. Likadant gör vi nu med de extrapengar som kommer med den här budgeten. Vi skriver in i regleringsbrevet att de extrapengar som nu kommer och som är specificerade till det ska gå till löner och andra ersättningar.

Utöver att lönerna nu börjar öka och det ökar attraktiviteten tror jag att det är mycket annat som också måste göras för att förbättra arbetsvillkoren för poliserna, och bara det faktum att man nu blir fler och fler som kan dela på arbetet och hjälpas åt tror jag har stor betydelse.

Anf. 66 DAVID JOSEFSSON (M):

Fru talman! Jag tror att nyckelordet i ministerns svar är ”andra ersättningar”. Det är precis det som Polisförbundet är kritiska mot. Otydligheten från regeringen har gjort att Polismyndigheten inte har vågat lägga alla pengar på permanenta löneökningar utan i stället fördelat ut dem i lönetillägg.

Det har inte varit riksdagens ambition, och frågan är därför återigen: Vad avser ministern att göra för att se till att löneökningarna blir permanenta?

Anf. 67 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! En viss flexibilitet måste det nog ändå finnas. Det är trots allt inte riksdagen som ska sitta och bestämma vilka löner man ska ha i

olika befattningar i alla våra myndigheter. Då skulle vi ju slå undan benen helt och hållet för den lönebildningsstruktur som vi har haft under alla år.

När man sätter av pengar måste man också vara beredd att ge flexibilitet till parterna, i det här fallet Polismyndigheten och polisfacket, att fördela de pengarna på ett rimligt sätt. Annars kommer vi att sitta här och diskutera exakt hur många kronor och ören som olika tjänster ska ha. Den diskussionen kommer man aldrig att kunna reda ut politiskt.

Polisernas framtida löner

Anf. 68 KATJA NYBERG (SD):

Fru talman! I och med att SD, M och KD har riktat extra medel i sin budget till rättsväsendet har bland annat polisernas löner kunnat stärkas ytterligare. Bättre lönevillkor är ett av de viktigaste sätten att både attrahera nya poliser och behålla erfarna poliser i yrket. Vi ser det här som ett av flera steg i att fortsätta att stärka polisernas löner ytterligare.

Min fråga är: Kommer Morgan Johansson att följa Sverigedemokraternas vilja och fortsätta att stärka polisernas löner ytterligare i kommande budgetar eller kommer regeringen, som tidigare, inte att prioritera detta?

Anf. 69 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Det är en helt felaktig bild. Som jag sa ligger genomsnittslönen för en svensk polis nu på 38 500 kronor i månaden. Genomsnittslönen har ökat med 6 000 kronor sedan 2015, vilket är mer än vad de allra flesta andra grupper på arbetsmarknaden har fått.

Det grundar sig faktiskt på ett avtal som slöts mellan Polismyndigheten och polisfacket i januari 2018. Det var då ett av arbetsmarknadens bästa avtal. Det var då som själva den här utvecklingen började.

Sedan har riksdagen skjutit till extra pengar och har öronmärkt pengar. Det är också bra, men de stora pengarna kommer alltid i den ordinarie budgeten, det vill säga det vi regelmässigt går fram med till Polismyndigheten. De pengar som riksdagen nu vill anvisa till just lönerna kommer att gå ut på ett sådant sätt att man förstärker arbetsvillkoren för polisen.

Anf. 70 KATJA NYBERG (SD):

Fru talman! Det som Morgan Johansson säger stämmer; poliserna har fått ökade löner. Men det beror mycket på att oppositionen har sparkat regeringen framför sig.

Polisernas löner behöver dock fortsätta höjas. Det är detta som är min fråga. Kommer regeringen att fortsätta arbeta för att polisernas löner ökar mer än vad de har gjort hitintills?

Anf. 71 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Nej, grunden för ökningen av polisernas löner finns i det avtal som slöts i januari 2018 mellan Polismyndigheten och polisfacket. Sedan har vi från regeringens sida sett till att skjuta till pengar så att man har klarat av att finansiera dessa löner. Därefter har oppositionen här – av rent opportunistiska skäl, skulle jag vilja säga – lagt till lite pengar utöver detta bara för att man sedan ska kunna säga att det minsann var de som låg bakom detta. Men det här är nog en del i det politiska spelet.

Vi kommer såklart att fortsätta skjuta till pengar så att man kan ha en bra löneutveckling för polisen också framöver.

Fattiga länders tillgång till vaccin

Anf. 72 LORENA DELGADO VARAS (V):

Fru talman! Min fråga går till statsrådet Matilda Ernkrans.

De rika ländernas sätt att roffa åt sig allt vaccin har drabbat den fattiga delen av världen oerhört hårt. Lika många som har dött av viruset har dött av konsekvenserna av restriktionerna, och de långsiktiga konsekvenserna är horribla. Fler flickor och kvinnor utsätts för våld, inklusive sexuellt våld. Fler flickor gifts bort, och färre barn får gå i skolan.

Sverige lägger 2,1 miljarder på vaccin och Covax, vilket är bra. Däremot lyssnar regeringen inte på EU-parlamentet, de länder som har försökt flagga för någonting annat, forskare och civilsamhällesorganisationer, som säger att patent måste pausas och tekniken överförs under pandemin för att hela världen ska få tillgång till vaccin.

Jag undrar varför statsrådet, som säger sig stå för en feministisk regering, inte kämpar för att få så många doser som möjligt för biståndspengarna.

Anf. 73 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S):

Fru talman! Tack så mycket, Lorena Delgado Varas!

Inledningsvis vill jag säga att det är alldeles uppenbart för oss alla att Sverige inte har kommit ur pandemin förrän världen har kommit ur den. Därför är jag väldigt stolt över att vi i Sverige och den svenska regeringen klarar av att ta ansvar så att människor här i Sverige får tillgång till vaccin och kan vaccinera sig. Om man inte redan har gjort det är det dags att göra det nu eller ta dos 3.

Vi är också det land som sett till vår befolkning har bidragit mest till att fördela överskott av vaccin ut i världen, inte minst till länder där man har väldigt låg vaccintäckning. Så sent som i dag fattade regeringen beslut om att donera ytterligare en halv miljon doser av Janssens vaccin till Covaxsamarbetet, och de kommer nu att fördelas utifrån behov i världen. Det här är ett arbete som även fortsättningsvis är prioriterat för den svenska regeringen.

Anf. 74 LORENA DELGADO VARAS (V):

Fru talman! Vaccinprogrammet Covax har inte bara delat ut vaccin till fattiga länder, utan även rika länder har fått ta del av doser. Jag kan berätta att EU har donerat flera miljoner doser till rika länder, bland annat Kanada och Storbritannien.

Jag undrar vad statsrådet har gjort angående detta. Har man flaggat till FN att systemet inte funkar?

Anf. 75 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S):

Fru talman! Sverige ger 1 procent av vår bruttonationalinkomst till det internationella biståndet för att förbättra levnadsvillkor för fattiga människor i världen. När vi ser att inte bara Sverige utan hela världen drabbas av pandemin är det viktigt att vi som land bidrar med vårt engagemang och

vår kraft för att se till att fördela vaccin globalt och rättvist. Jag menar att samarbetet inom Covax kan göra detta. Vi lägger full kraft på att se till att det fungerar så effektivt som möjligt.

Prot. 2021/22:52
13 januari

Frågestund

Situationen i Bosnien och Hercegovina

Anf. 76 MAGNUS JACOBSSON (KD):

Fru talman! Jag vänder mig till Mikael Damberg med min fråga, som handlar om Bosnien och Hercegovina.

Vi är många som med oro har följt situationen som uppstått i Östeuropa. Vi ser tyvärr en uppladdning från Rysslands sida i och runt Ukraina. Så sent som i dag har det kommit nyheter som pekar på att Ryssland kanske inte drar sig ur Kazakstan, trots att Kazakstan har bett dem lämna landet.

Samtidigt som detta sker ser vi att situationen i Bosnien och Hercegovina har trappats upp. I mitten av 90-talet pågick ett fruktansvärt krig i Europa. Många flyktingar kom hit till Sverige. Många har etablerat sig väl och bor kvar här. Men man känner en stor oro för vad som kan hända igen. Vi vet också att bosnienserbernas ledare Milorad Dodik har besökt Putin.

Min bild är att detta är en upptrappning som hänger ihop med Ukraina. Vad gör regeringen?

Anf. 77 Finansminister MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Detta är en enormt viktig fråga. Vi är nog många som läser nyhetsrapporteringen från Balkan just nu och ser tecken som tyder på en allt allvarligare situation. Vi vill för allt i världen inte hamna i en liknande situation som vi befann oss i på 90-talet. Jag vet att Europa är engagerat i detta, och vår svenska utrikesminister har också uttalat sig i frågan och tar den på väldigt stort allvar.

Jag hoppas verkligen att alla goda krafter, också internationella, nu kan hjälpa till för att deeskalera situationen och framför allt att alla parter på plats tar sitt ansvar fullt ut för att inte bidra till konflikter och våldsutveckling framöver.

Anf. 78 MAGNUS JACOBSSON (KD):

Fru talman! Tack för svaret! Jag tror att alla vi här i kammaren är överens och att det finns en stor enighet. Jag vill med min fråga egentligen inte söka konflikt utan snarare vill jag markera tydligheten. Det är viktigt att vi i Sverige står upp för det fredsavtal som Daytonavtalet innebar.

Daytonavtalet kan dock också vara en del av problemet. Vi skulle behöva arbeta vidare med demokratiprocesser för att få människor att läka och kunna vara en fredsmäklande nation. Vad ämnar regeringen mer göra framgent?

Anf. 79 Finansminister MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Jag hoppas och tror att vi har en bred politisk samsyn här i kammaren om att Sverige, med den stora andel i vår befolkning som har sin bakgrund, sin släkt och sina vänner i regionen, finns till hands när tiderna blir sämre, och de är sämre nu. Jag litar på att den svenska utrikes-

ministern Ann Linde fortsatt kommer att vara väldigt engagerad i frågan och ser fram emot ett gott samarbete med riksdagens partier.

Nordisk samverkan om life science

Anf. 80 PER-ARNE HÅKANSSON (S):

Fru talman! Min fråga går till Nordenminister Anna Hallberg.

Det nordiska samarbetet är av vikt inom en rad olika områden. Det jag vill lyfta fram i detta inlägg är hälsa och life science. Inom dessa sektorer har väl fungerande samhällen, såsom de nordiska, stora fördelar, och vi kan åstadkomma mycket tillsammans.

Inom Nordiska rådets välfärdsutskott, där jag själv är verksam, är frågor om jämlik hälsa och stärkt folkhälsa i våra länder ständigt på agendan. För ett år sedan samlades företrädare för samhälle, forskning och näringsliv kring satsningen Startskott för mer nordisk samverkan inom life science. Ett för mig närliggande exempel är också det arbete som sker i mitt hemlän Skåne i och med det svensk-danska samarbetsorganet Greater Copenhagen, där just frågor om life science, cancer- och diabetesforskning och medicinteknik lyfts fram.

Avser ministern att ta ytterligare initiativ på området för att stärka detta arbete?

Anf. 81 Statsrådet ANNA HALLBERG (S):

Fru talman! Tack, Per-Arne Håkansson, för en väldigt aktuell fråga! När världen nu förhoppningsvis startar upp i spåren av pandemin är detta precis ett sådant område där man med trovärdighet kan rikta blickarna mot Sverige och Danmark och mot Norden.

Sverige är väldigt trovärdigt i denna fråga. Vi har en djup och bred kompetens inom life science. Det gäller inte minst vacciner och folkhälsovetenskap i ett bredare perspektiv.

För mig som både handels- och Nordenminister är det en väldigt central fråga. Jag har också inlett ett samarbete med den danska regeringen och den danska Nordenministern där vi har träffats i just Öresundsregionen tillsammans med representanter för företag, universitet och forskningsinstitut för att knyta ihop bland annat Öresundsregionen.

Där är vi mest trovärdiga i Norden för att kunna lyfta upp det här som en otroligt intressant plats att investera i men också att locka kompetens till. Det nordiska samarbetet i life science behöver stärkas. Där har vi redan påbörjat det arbetet.

Anf. 82 PER-ARNE HÅKANSSON (S):

Fru talman! Tack för svaret! Jag välkomnar kopplingen mellan handelsministeriet och det nordiska samarbetet och ser det i gemensam kontext.

Det finns ett starkt folkligt stöd för det nordiska samarbetet. Det uppfattar jag också i det parlamentariska organet för Nordiska rådet. Hur är responsen utifrån ministrarnas synvinkel från de nordiska regeringarna och samarbetsministrarnas upplutning för detta?

Anf. 83 Statsrådet ANNA HALLBERG (S):

Fru talman! Tidigare näringsministern Ibrahim Baylan och jag bjöd in övriga nordiska regeringar för att diskutera bland annat vaccinproduktion och vaccintutveckling i Norden. Responsen var översvallande.

Vi tog initiativ till detta förra sommaren. Nu fortgår arbetet på tjänstepersonsnivå. Vi kommer under det här året att ta vidare det arbetet för att se om vi kan lägga ännu mer vaccinproduktion i Sverige med anledning av pandemin och den aktuella frågan.

Statens och näringslivets samarbete mot cyberattacker

Anf. 84 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Fru talman! Vi ser ett allvarligt och ökande säkerhetsshot här i Sverige. Det gäller inte minst nu när det i går seglade in tre tunga landstigningsfartyg från Ryssland i Östersjön.

Det är viktigt att vi har ett starkt totalförsvaret. Det gäller både det militära och det civila försvaret. I Sverige är vi väldigt duktiga på det digitala. Men vi är inte så bra på it-säkerhet. Det har vi sett i olika myndigheter, regioner och kommuner och nu senast i Kalix i december.

Min fråga till Morgan Johansson är: Hur arbetar regeringen tillsammans med näringslivet med att analysera och ta lärdom av alla dessa attacker för framtiden?

Anf. 85 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Det är precis som Alexandra Anstrell säger: Det är ett påtagligt hot som hänger över oss varenda dag. Alla vi som över huvud taget jobbar med den nya informationstekniken vet att det är väldigt sårbart på olika sett.

Vi har sett till att förstärka våra myndigheter, framför allt när det gäller MSB:s möjligheter att ge råd och stöd och stötta olika aktörer för att de ska kunna säkra upp sina tekniska system på ett bra sätt, och vi jobbar väldigt aktivt med cybersäkerheten.

Det är också en del i det jag talade om tidigare. Vi går nu ut med 4,2 miljarder till olika aktörer för att säkra Sverige på olika sätt inom ramen för det civila försvaret. Här är cybersäkerheten en väldigt viktig del i detta.

Jag har också följt situationerna som inte minst drabbat en del kommuner. Kalix var ett sådant exempel. Där fick man också stöd från statliga myndigheter för att hantera frågan.

Anf. 86 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Fru talman! Det enda jag är ute efter här är samarbete med näringslivet i den här frågan liksom i så många andra frågor där det är otroligt viktigt att ha ett gott samarbete med näringslivet i vårt totalförsvaret och inte minst i civilförsvaret.

Försvarsberedningen och flera utredningar av regeringen har berört detta, och vi har ett totalförsvarsbeslut på att vi ska ha ett näringslivsråd som ska hålla på med totalförsvarsfrågor. Jag undrar: När kommer det egentligen?

Anf. 87 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):
Fru talman! Vi bereder den frågan. Jag ser fram emot att kunna bilda ett sådant näringslivsråd. Jag tror att det skulle vara viktigt på båda håll. Det gäller både att kunna föra information om vad som händer på den statliga sidan till näringslivet och också från andra sidan, det vill säga information från näringslivet till staten, regering och riksdag. Vi bereder frågan. Jag ser fram emot att kunna få detta näringslivsråd på plats under våren.

De svenska drivmedelspriserna

Anf. 88 DAVID LÅNG (SD):
Fru talman! Jag vill rikta min fråga till finansminister Mikael Damberg. De svenska bränslepriserna är bland världens högsta. Med reduktionspliktshöjningen vid årsskiftet har det svenska dieselpriset passerat nivån i Hongkong, vilket gör att Sverige nu har världens högsta dieselpris. Det är inte möjligt att skylla de höga svenska priserna på världsmarknadspriset. Det är den svenska regeringens skattepolitik som har försatt oss i den här situationen. Det har stor betydelse för ett glesbefolkat land som Sverige och speciellt för dem som bor utanför storstadsregionerna och där kollektivtrafiken inte är lika välutbyggd. Därför lyder min fråga: Finns det någon övre gräns för hur höga drivmedelspriserna kan bli innan regeringen kan överväga att på något sätt kompensera dem som inte bor i storstäder?

Anf. 89 Finansminister MIKAEL DAMBERG (S):
Fru talman! Vi har sett höga priser på inte minst diesel men också andra drivmedel den senaste tiden. En av förklaringarna är att vi fortfarande är väldigt beroende av fossila bränslen. Men det handlar också om den omställning som riksdagen i ganska bred politisk enighet har beslutat om att vi till 2030 ska ha en fossiloberoende fordonsflotta i Sverige. Det är en enorm omställning som vi ska göra. En av utgångspunkterna i det är att vi ska kunna använda till exempel skogsprodukter eller andra biodrivmedel för att minska utsläppen från fossila bränslen och därmed minska Sveriges utsläpp över tid. Just nu har vi sett en väldigt hög prisnivå. Det har inte minst att göra med att den produktion av fossilfria drivmedel som borde finnas inte riktigt finns vare sig i Sverige eller i ett internationellt perspektiv.

Slopande av testkrav vid inresa

Anf. 90 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD):
Fru talman! För oss som bor längs Sveriges riksgränser har restriktioner under pandemin verkligen varit ett elände. Egentligen skulle jag behöva använda betydligt starkare ord än så. Det handlar inte om att det är en guldkant på tillvaron som försvinner. Det handlar inte om att vi ska ut och resa för att det är skoj. Det handlar om att få ihop vardagen och få den att fungera. Vi har tidigare varit kritiska mot våra grannar i hur de har hanterat oss. Nu är det i stället vi som ställer till det för våra grannar.

Därför var det väldigt glädjande med de nyhetsflashar som kom i måndags om att kraven på testning skulle upphöra från och med i går. Tyvärr står skyltarna med texten Inresa förbjuden kvar, och testkraven finns kvar. Här har tydligen ganska många medier i flera nordiska länder uppfattat samma sak, men ändå var det fel.

Därför vill jag ställa frågan till justitieministern: När kommer Sverige att ta bort de hårda testkraven mot våra grannar?

Anf. 91 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Det har kommit in en begäran om att göra en förändring. Den bereder vi nu. Vi ska inte ha kraven längre än vad de behövs. Men man får nog vara medveten om att de faktiskt har behövts och behövs.

Det räcker med att titta på vad som rapporteras i medierna just nu om en dramatisk ökning av smittspridningen. För några veckor sedan var den smittspridningen mycket stark i Danmark och Norge, och sedan kom den till Sverige. Det visar bara att vi måste vidta de mått och steg som behövs för att kunna klara av att begränsa detta.

Jag lever själv i ett gränsområde i Skåne. Jag vet att det är tiotusentals pendlare och andra som drabbas av detta. Men det är nog så att i sådana här dramatiska skeenden som vi är inne i får man helt enkelt acceptera att man under en övergångsperiod behöver kunna ta de här besluten och finna sig i att det ser ut så.

Vi bereder nu vidare de förslag som finns från Folkhälsomyndigheten. Vi ska inte ha några ytterligare restriktioner längre än vad som behövs. Men just nu behövs det.

Klimatbiståndets effekter

Anf. 92 MARKUS SELIN (S):

Fru talman! Jag har en fråga till biståndsminister Matilda Ernkrans.

Världen står inför en akut klimatkris. Världens fattigaste har minst skuld till klimatförändringarna men bär störst konsekvens. Alla länder måste minska sin klimatpåverkan för att Parisavtalets mål ska uppnås. Men de rikare länderna måste särskilt ta ett ansvar för att gå före och bidra till utvecklingsländernas klimatomställning.

Det är ett ansvar som Sverige visar att vi kan ta. Regeringen har aviserat en fördubbling av klimatbiståndet till 15 miljarder kronor fram till år 2025. Vilka insatser ser biståndsministern att dessa pengar kan bidra till eller öka takten på?

Anf. 93 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S):

Fru talman! Jag tackar Markus Selin för en viktig fråga.

Att vi ska skapa jobb genom att leda klimatomställningen har Magdalena Andersson gjort klart gäller här i Sverige för den här regeringen. Det handlar om att förbättra våra levnadsförutsättningar.

Det internationella biståndets mål är att förbättra levnadsvillkoren för människor som lever i fattigdom och förtryck. Därtill kan man lägga till det ledamoten så väl pekar på, nämligen att det ofta är fråga om människor som utsätts för konflikter, fattigdom och klimatkrisens effekter. Att vi fördubblar vårt klimatbistånd handlar om att vi kan bidra till att människor

får förbättrade levnadsvillkor runt om i världen. Om vi kan få en bättre värld får vi också ett tryggare Sverige.

Sverige bidrar till exempel via den gröna klimatfonden, och vi är djupt inblandade i det arbete som görs nu. Tillsammans med Afrikanska utvecklingsbanken genomförs ett enormt projekt som handlar om att ta till vara på solenergi och se till att människor får el på den afrikanska kontinenten, inte minst viktigt för kvinnor och flickor.

Importen av konstgödsel

Anf. 94 LOTTA OLSSON (M):

Fru talman! Min fråga är riktad till handelsminister Anna Hallberg.

Sverige skulle behöva producera mer egen mat, inte minst för att vi ska klara oss i händelse av krig och konflikt och även för att klara miljön. Svenskt jordbruk är bra på miljöfrågor.

Det svenska jordbruket behöver för sin produktion mycket konstgödsel, och konstgödseln importeras från världsmarknaden. Nu har världsmarknaden strypts beroende på ett ökat inhemskt behov av konstgödsel i Kina och ett kraftigt ökat behov i Indien. Priserna på den gödsel som ändå importeras har tredubblats.

Avser handelsministern att vidta några åtgärder för att stärka den svenska importen av konstgödsel?

Anf. 95 Statsrådet ANNA HALLBERG (S):

Fru talman! Jag tackar Lotta Olsson för frågan.

Den här situationen är en konsekvens av avbrotten i handelsflödena och transportkedjorna samt den obalans som har uppstått på världsmarknaden under pandemin. Ett exempel på detta är just den här produkten. Det handlar också om att ett land som Kina styr om sin ekonomi och flöden.

Vi behöver då tillsammans med jordbrukarna och näringslivet se över hur vi kan bli mer resilienta i våra värdekedjor och styra om våra leveranskedjor. Detta jobbar vi med inom EU, och naturligtvis är den svenska regeringen pådrivande – bland annat för den typen av produkter som är så avgörande för vårt jordbruk och för vår ekonomi.

Elpriserna och statligt stöd till företag

Anf. 96 DAVID PEREZ (SD):

Fru talman! Min fråga riktar sig till finansminister Mikael Damberg.

Vi är alla väl medvetna om det höga elpriset som just nu råder runt om i vårt land. Det har försatt många familjer i en tuff situation.

Regeringen har nyligen aviserat att man ska gå ut med stödåtgärder för hushållen med de högsta elräkningarna. Förslaget är att 1,8 miljoner hushåll ska ta del av omkring 6 miljarder kronor.

Finansministern nämnde på presskonferensen i går att det var en viktig insats för Sveriges alla elkonsumenter. Samtidigt är det många industrier och företag som slåss med liknande problem. Ett exempel som vi har kunnat läsa om i veckan är pappersbruket Klippans Bruk, som kan tvingas lägga ned efter att ha producerat papper i snart 450 år. Det är Nordens äldsta pappersbruk.

Anser ministern att det är rimligt med exceptionella stödåtgärder som enbart riktar sig till hushållen när det finns industrier och företag som lider till följd av det höga elpriset?

Prot. 2021/22:52

13 januari

Frågestund

Anf. 97 Finansminister MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Det är inte bara hushåll som lider av höga elpriser. Också företag gör det.

Vi följer vad EU-kommissionen har rekommenderat, nämligen att man i denna kris med en exceptionell situation ska kunna gå in med stödåtgärder för just hushåll.

Näringslivet vill framför allt få besked om långsiktiga spelregler och kunna återgå till en ordning där Sverige har låga elpriser. Det är något som har utmärkt Sverige under lång tid. De senaste decennierna har Sverige haft konkurrenskraftiga elpriser, inte minst för näringsliv och industri. Då krävs att vi bygger ut elproduktionen i Sverige, och då krävs att elöverföringen fungerar bättre så att det inte blir de höga prisskillnaderna inom Sverige. Regeringen har stort fokus på detta för både kort och medellång sikt.

Just nu går regeringen in med denna stödinsats för de hushåll som har drabbats hårdast av de höga prisökningarna.

Åtgärder mot långtidsarbetslösheten

Anf. 98 ÅSA WESTLUND (S):

Fru talman! Att alla som kan jobba faktiskt jobbar i Sverige är grunden för att Sverige ska vara en väl fungerande välfärdsstat och även för alla individers frihet. Därför har regeringen verkligen prioriterat att få fler i arbete. När vi gick in i krisen hade 300 000 fler fått ett arbete i Sverige jämfört med när regeringen Löfven tillträdde.

Under pandemin har förstas fokus varit att rädda människors liv och hälsa, men efter det har en viktig prioritering varit att skydda företag som i grunden är livskraftiga och jobben i Sverige. Detta har varit lyckosamt i stora delar. Trots detta har inte alla jobb gått att rädda. Arbetslösheten har gått upp, och långtidsarbetslösheten riskerar att bita sig fast.

Hur ser regeringen på framtiden? Kommer det att gå att pressa tillbaka långtidsarbetslösheten? Vilken roll kommer de indragna extratjänsterna i M-KD-SD-budgeten att spela här?

Anf. 99 Finansminister MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Det här är en jätte viktig fråga. Hur kan svensk ekonomi ta sig framåt efter pandemin så att vi får en stark arbetsmarknad?

Vi ser nu att arbetslösheten sjunker kraftigt generellt sett i Sverige. Prognoserna, anställningsplanerna och varslen ser väl ut. Nu är det osäkert med pandemin igen. Vart tar den vägen? Men generellt sett ser det bra ut.

Det finns dock några områden som riskerar att bita sig fast om vi inte gör ytterligare insatser. Ett sådant är långtidsarbetslösheten. Den stora budgeten på 74 miljarder kronor innebär ytterligare anställda i sjukvården, i äldreomsorgen, hos polisen och så vidare. Efter finanskrisen lärde vi oss att man måste våga satsa ekonomiskt för att ta sig ur krisen. Det är viktigt. Men det är också fråga om riktade insatser; extratjänster, arbetsmarknads-

utbildningar. Tyvärr skärs dessa ned i den budget som riksdagen har fattat beslut om. Detta riskerar att det blir en något högre långtidsarbetslöshet än vad som annars skulle vara fallet. Men regeringen kommer att jobba hårt för att även de långtidsarbetslösa ska få jobb när vi tar oss ur pandemin.

Folkräkning och återkallande av samordningsnummer

Anf. 100 BORIANA ÅBERG (M):

Fru talman! Min fråga går till finansminister Mikael Damberg.

Händelserna runt statsministerns städhjälp har väckt frågan om utbredningen av skuggsamhället i Sverige. Ingen vet hur många personer som vistas illegalt i landet eller vad de sysslar med. Vissa blir offer för oseriösa arbetsgivare. Andra är kriminella och begår grova brott.

Vi moderater vill att de som inte har rätt att vistas i Sverige ska utvisas. Därför har vi föreslagit en folkräkning och återkallande av alla samordningsnummer. Avser regeringen att genomföra Moderaternas förslag?

Anf. 101 Finansminister MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Frågan om hur människor både utnyttjas och bedriver illojal konkurrens på svensk arbetsmarknad är enormt viktig. Där gör vi mycket.

Vi rensar upp i folkbokföringen, det vill säga samordningsnumren. Det pågår ett pilotprojekt mellan myndigheter med ökat informationsutbyte. Straffen har skärpts. Myndigheternas arbete riktas mot denna viktiga fråga.

Men om man tar frågan på allvar måste man också fundera över hur vi hamnade här. Världens mest liberala arbetskraftsreglering spelade en roll. Det har varit en situation där svensk politik inte har förstått att människor har utnyttjats. Det har sålts anställningskontrakt i Sverige, som man sedan har fått betala tillbaka. Det är också grunden till varför regeringen nu stramar upp systemet med arbetskraftsinvandring på flera olika sätt så att människor i fortsättningen inte tillåts utnyttjas på detta fruktansvärda sätt.

Migration och kriminalitet

Anf. 102 LUDVIG ASPLING (SD):

Fru talman! Under konferensen Folk och Försvar nyligen gjorde rikspolischefen Anders Thornberg ett uttalande om att en av orsakerna till den skenande kriminaliteten är migration.

Även om det här har varit fullständigt uppenbart för oss som så att säga lever på marken i Sverige är det uppenbarligen en nyhet för Polismyndighetens ledning och även för Regeringskansliet. Så sent som 2017, när den nationella operativa avdelningen redovisade skälen till brottsligheten i de så kallade utsatta områdena, hade man inte en tanke på att det hade med migration att göra, hur konstigt det än låter.

Jag vill därför fråga Morgan Johansson om när och hur Polismyndigheten gjorde denna banbrytande upptäckt och hur förvånad Morgan Johansson blev när han hörde talas om detta.

Anf. 103 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):
Fru talman! Jag tror nog att man får se det här resonemanget i dess helhet.

Det är klart att om man inte har en ordning där människor som kommer till Sverige kan komma in i samhället, få jobb och bli en del av samhället utan snarare i en lång rad av år har haft en situation där klassklyftorna har växt väldigt mycket, jämlikheten har minskat och människor har hamnat utanför, då finns det en grogrund för kriminaliteten.

Samtidigt är Sverigedemokraterna alltid fast i att allt handlar om invandring och att allt är invandrarnas fel. Jag kan bara påminna om att risken att bli dödad i Sverige, det dödliga våldet, var större för 30 år sedan – alltså när jag gick ut skolan – än den är i dag. Det dödliga våldet per capita har faktiskt minskat. Det ser man inte alltid i debatten. Det var större långt innan vi hade den stora invandringen.

Situationen och frågan är alltså lite mer komplicerad än Sverigedemokraterna och Ludvig Aspling gärna vill ge sken av. Vad det i grunden handlar om är att bygga ett samhälle där alla får jobb och kommer in i samhället, alldeles oavsett vilket ursprung man har.

Mäns våld mot kvinnor

Anf. 104 CARINA OHLSSON (S):

Fru talman! I somras kunde vi ta del av ett åtgärds paket med 40 punkter som regeringen lade fram för att intensifiera arbetet med att motverka mäns våld mot kvinnor. För några veckor sedan fick vi ytterligare 99 punkter för att förebygga våldet, ge stöd och skydd åt brottsutsatta och skärpa lagstiftningen.

Tyvärr ser vi nu under pandemin att mäns och även pojkars våld mot flickor och kvinnor har ökat. Det har också det hedersrelaterade våldet. Det tänker vi ytterligare på nu, då det nästa vecka är 20 år sedan Fadime Şahindal mördades.

Mina frågor till justitieminister Morgan Johansson är hur alla dessa punkter följs upp så att de verkligen gör skillnad och hur man ökar tryggheten för barn som upplever våld och har våldet i sin vardag så att de får uppleva trygghet och ta del av välfärden, till exempel skolgång.

Anf. 105 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Det är en viktig fråga som Carina Ohlsson lyfter fram.

Här har vi regeringens pågående arbete med det 40-punktsprogram mot mäns våld mot kvinnor som vi tog fram förra året, där vi nu betar av punkt efter punkt.

Till exempel har vi från den 1 januari skärpt straffen för brott mot kvinnofridslagstiftningen. Vi har gjort det lättare att sätta fotboja på de män som förföljer sina före detta. Vi har gjort det lättare att porta våldsamma män från den gemensamma bostaden. Vi har skärpt straffen när man bryter mot kontaktförbudet. Det gjorde vi också den 1 januari.

Under våren kommer ytterligare punkter på det här programmet. Vi kommer till exempel att skärpa straffen för vissa sexualbrott. Vi kommer också att gå fram med ett särskilt brott som gäller hedersrelaterade brott med en egen straffskala så att vi får upp straffskalan också i den delen.

Apropå detta med barnen har vi också det nya barnfridsbrottet, som har inneburit att polisen nu kan jobba på ett helt annat sätt för att skydda barn i utsatta familjer och utsatta situationer.

Kärnkraften och kompensationen för höga elpriser

Anf. 106 LOUISE MEIJER (M):

Fru talman! Den socialdemokratiska enpartiregeringen inleder sin regeringsperiod med att betala ut bidrag så att folk ska ha råd att betala skatt. Det sägs ju att verkligheten överträffar dikten, och vi kan väl konstatera att Pomperipossapolitiken är tillbaka med full kraft.

Socialdemokraterna och Miljöpartiet har fokuserat bedrivit en nedläggningspolitik som tydligt velat avveckla den svenska kärnkraften. Hur många kärnkraftverk man lagt ned är mindre viktigt om man ska tro den nya miljöministern, som inte visste hur många eller under hur lång tid man avvecklat svenska kärnkraftverk. Bort ska den svenska rena elen som har gett oss enorma konkurrensfördelar.

Nu ser vi konsekvenserna: skyhöga elpriser. I södra Skåne har prisutvecklingen varit störst i hela landet. Här kan man betala upp mot 200 procent mer för elen än man gjorde i december förra året.

Trots stora skillnader ska regeringen kompensera alla i hela landet lika mycket. Anser Mikael Damberg att det är rättvist?

Anf. 107 Finansminister MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Det är ju inte så att regeringen har lagt ned kärnkraftverk. Det är fortfarande en felaktig bild som beskrivs.

Sverige har väldigt höga elpriser just nu. Tyvärr har Europa ännu högre elpriser. Vi har fått dessa höga elpriser på grund av att Europa är beroende av fossila bränslen, inte minst fossil gas som importeras i stor utsträckning från Ryssland. Det är det här fossilberoendet vi måste göra oss av med för att vi ska få lägre elpriser.

Sverige har väldigt goda förutsättningar att pressa elpriserna genom att bygga ut elproduktionen i Sverige. Vi har planer och ansökningar om att bygga ut havsbaserad vindkraft dubbelt så mycket som Sveriges totala elproduktion. Men då är det viktigt att moderata kommuner i södra Sverige inte sätter stopp för detta.

Åtgärder mot gängvåldet

Anf. 108 ANDERS ÖSTERBERG (S):

Fru talman! Min fråga går till statsrådet Morgan Johansson.

Jag har tidigare jobbat som förskollärare i Husby. Förskolan ligger ett par hundra meter från där jag bor. Jag vill inte att några av barnen jag hade i förskolan ska växa upp och bli gängkriminella eller råka ut för gängkriminalitet.

Tyvärr drabbar våldet många personer, antingen direkt eller indirekt. För ett tag sedan var en av mina gamla förskoleelever i Husby centrum. Där var han några meter från en person som blev skjuten till döds. Jag tycker inte att det är något som en tolvåring ska behöva uppleva, inte någonsans i vårt land.

Jag vet att kampen mot gängkriminaliteten och våldet är en av regeringens prioriterade frågor. Därför frågar jag statsrådet Morgan Johansson vilka fler åtgärder ministern anser behövs för att komma till rätta med gängvåldet – straffrättsliga men framför allt förebyggande åtgärder.

Prot. 2021/22:52

13 januari

Frågestund

Anf. 109 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Ja, det är en viktig fråga Anders Österberg ställer. Hur kommer man åt detta? Jag skulle säga att det krävs en kombination av åtgärder.

Vi måste bekämpa brottsligheten som sådan genom att bura in de mest brottsaktiva individerna och ge dem långa fängelsestraff, se till att vi kan avlyssna dem så att vi kan klara upp de här brotten, sätta upp kameror så att vi kan se när brott begås och kanske också förebygga brott och så vidare – alla de här repressiva åtgärderna, allt det som vi nu rullar ut och har rullat ut under ett flertal år.

Men det krävs också något mer. Det krävs också att kommunsektorn, nu när staten går in med så mycket pengar till polis och övrigt rättsväsen, svarar upp till det med precis det som Anders Österberg pekar på – skola, socialtjänst och fritidsverksamhet – så att man klarar av att bryta nyrekryteringen till de kriminella gängen. Det är bara så man på lång sikt kan vända utvecklingen.

Vi ser att kommunsektorn går med 50 miljarder i överskott. Det gjorde man faktiskt 2020. Använd nu en del av de pengarna till att satsa på de förebyggande åtgärderna skola, socialtjänst och fritidsverksamhet!

Utländska investeringar i Sverige

Anf. 110 ÅSA ERIKSSON (S):

Fru talman! Det är värt att vänta länge på att få fråga hur vi ska kunna skapa ännu fler jobb i hela Sverige.

Ett bra sätt att göra det är att förmå fler små och medelstora företag att vilja, våga och kunna exportera varor och tjänster till andra länder. Ett annat sätt är att jobba med att få utländska företag att investera mer i Sverige.

Min fråga går till statsrådet Anna Hallberg. Hur arbetar regeringen med att få ännu fler investeringar till Sverige?

Anf. 111 Statsrådet ANNA HALLBERG (S):

Fru talman! Tack, Åsa Eriksson, för en högaktuell fråga! Konkurrensen internationellt om att locka utländska investeringar till just det egna landet är stenhård just nu. Den svenska regeringen gör, tror jag att jag kan säga, historiska satsningar på detta. Vi satsar enormt på att sätta Sverige på kartan.

Just nu pågår världsutställningen Expo 2020 i Dubai. Där görs den största satsning regeringen någonsin har gjort, tillsammans med näringslivet, just för att sätta Sverige på kartan. Varför gör vi detta? Vi skapar gröna jobb i hela landet. Vi vill låta kompetens och kapital komma till Sverige för att stärka hela Sverige och stärka välfärden i hela Sverige.

I dag går 700 000 människor till jobbet tack vare att man jobbar i ett utländskt företag. De utländska företagen står för ungefär hälften av den svenska exporten och hälften av svenska forsknings- och utvecklingsinsatser.

Därför gör denna regering faktiskt historiska satsningar. Vi ger nu Business Sweden i uppdrag att under det kommande året ordna en stor high level-konferens i Sverige men också att skapa en helt ny struktur, som blir unik för just Sverige.

Frågestunden var härmed avslutad.

§ 12 Svar på interpellation 2021/22:175 om jämställdhet inom e-sport

Anf. 112 Kulturminister JEANETTE GUSTAFSDOTTER (S):

Fru talman! Michael Rubbestad har frågat mig om vad jag och regeringen avser att göra för att förbättra situationen för kvinnor inom specifikt e-sport och spelbranschen. Inledningsvis bör det betonas att spelvärlden har en betydelsefull plats i samhället och är en viktig del av det civila samhället. Den väcker ett stort intresse och engagemang och organiserar och samlar många, såväl unga som vuxna.

När det gäller situationen för kvinnor som arbetar inom spelbranschen har arbetsgivarna ett särskilt ansvar att arbeta förebyggande mot sexuella trakasserier och kränkande särbehandling. Arbetsgivarna inom området har enligt diskrimineringslagen bland annat en utrednings- och åtgärds-skyldighet ifall de får information om att någon känner sig trakasserad eller sexuellt trakasserad på arbetsplatsen.

Utöver arbetsgivaransvaret bör jämställdhet också vara en självklar angelägenhet för de företag och andra typer av organisationer som är verk-samma inom området, såsom arrangörer och föreningar. Organisationer som representerar både män och kvinnor har potential att nå nya målgrup-per och samtidigt bredda intresset för spelkulturen.

Regeringen bevakar rapporteringen och ser positivt på de initiativ som har tagits av aktörer inom spelområdet. Föreningen Female Legends, som samlar tjejer och icke-binära som sysslar med spel, har exempelvis upp-märksammats under hösten för att man har tagit fram en rapport med hand-fasta tips för ökad inkludering. Rapporten vänder sig i huvudsak till anhö-riga men också till aktörer inom spelvärlden.

Statistik från branschorganisationen Dataspelsbranschen visar även att antalet anställda kvinnor inom området mer än fördubblats under de sen-aste fem åren. Kvinnor är fortsatt underrepresenterade i spelbranschen, men utvecklingen går i rätt riktning samtidigt som branschen uppvisat en förmåga att ta initiativ.

Min förhoppning är att branschen tillsammans med övriga aktörer inom spelvärlden fortsätter att driva frågan och inte viker undan inför att ta ytterligare krafttag. Jämställdhetsarbetet kräver långsiktighet och enga-gemang över tid.

Anf. 113 MICHAEL RUBBESTAD (SD):

Fru talman! Tack, kulturministern, för svaret! Det är mycket glädjande att höra att kulturministern delar min uppfattning att spelvärlden och e-sport är en viktig del av det civila samhället.

E-sport är ett samlingsbegrepp för spel och tävlingar som utförs på datorer, spelkonsoler, telefoner och surfplattor i en virtuell miljö där personerna spelar olika sorters digitala spel på egen hand, i lag eller mot varandra. Tävlingarna kan spelas via internet eller lokala nätverk, vid LAN-träffar eller med spelare som samsas vid samma dator eller konsol.

Faktum är att 80 procent av Sveriges befolkning spelar digitala spel i någon form, och e-sport omfattar så mycket mer än den stereotypa bilden av en ungdom som dricker läsk och kăkar chips framför sin dator. Candy Crush Saga, Wordfeud, Quizkampen och Angry Birds är e-sport på precis samma vis som exempelvis Counter-Strike, Fortnite, Battlefield och Minecraft. Flera av dessa spel har sitt ursprung i Sverige. Faktum är att svensk e-sport omsätter mer pengar än hela den svenska åkerinäringen.

Utifrån aspekten delaktighet kan e-sport alltså egentligen ses som en av de mest inkluderande och jämställda sporter som finns att tillgå, i teorin. Nästan alla som vill kan delta på lika villkor oavsett ålder, kön, flertalet funktionsvariationer, språk och social status. Självklart behövs kanske tillgång till en dator eller liknande, men det kan någonstans jämföras med andra typer av sporter där man alltid behöver en viss typ av utrustning för att kunna vara med.

E-sporten har således alla förutsättningar att vara jämställd, kanske till och med bättre förutsättningar än någon annan idrott. Men så är inte fallet, utan snarare är jämställdheten ett stort problem inom e-sport. Och här menar jag att en regering har ett ganska stort ansvar.

Mobbning, năthat och trakasserier är ett stort problem på internet och i sociala medier, tyvärr även inom e-sport. Tyvärr drabbar detta väldigt ofta just kvinnliga spelare. Precis som det är helt oacceptabelt i såväl sociala medier som samhället i stort är det såklart helt oacceptabelt även inom e-sport. Det var med anledning av detta som jag ställde denna interpellation om jämställdhet inom e-sport till kulturministern.

De senaste regeringarna, Löfven 1, 2 och 3, har uttalat sagt att de är så kallat feministiska regeringar. Jag antar att även Anderssons regering är det, även om Miljöpartiet inte är med längre.

I min interpellation avslutar jag med frågan: ”Vad avser ministern och regeringen att göra för att förbättra situationen för kvinnor inom specifikt e-sport och spelbranschen?” I det svar jag har fått av kulturministern hänvisas bland annat till arbetsgivaransvaret och de rapporter som har tagits fram, exempelvis av Female Legends. Ministern avslutar med en förhoppning om att branschen och aktörer inom spelvärlden fortsätter att driva frågan och ta krafttag.

Någonstans är detta vad andra aktörer gör, så min fråga kanske inte riktigt besvaras. Jag undrar på nytt vad den feministiska regeringen och ministern specifikt avser att göra för att förbättra jämställdheten inom e-sport.

Anf. 114 Kulturminister JEANETTE GUSTAFSDOTTER (S):

Fru talman! Det gläder mig personligen att Michael Rubbestad frågar vad jag och regeringen avser att göra för att förbättra situationen för kvinnor inom specifikt e-sport och spelbranschen, eftersom just den frågan ligger mig varmt om hjärtat. Det är något som jag personligen har jobbat med i olika sammanhang.

Som exempel vill jag nämna att jag en vecka innan jag fick frågan om att bli kulturminister spelade in en podd. Den fråga som vi nu diskuterar tyckte jag var så viktig att en av de inbjudna till podden var just Lillie Klefelt, grundare av föreningen Female Legends, och det handlade om rapporten *Gå tillbaka till köket – varför finns det inga tjejer i e-sport?* och om näthatet mot unga tjejer inom e-sport. Jag hoppas att jag med den bakgrunden har kunnat visa för Michael Rubbestad hur viktigt jag personligen tycker att detta är.

Vad har då regeringen gjort? Ja, även här har det gjorts mycket. Först och främst är det en självklarhet för regeringen att kvinnor och män ska ha samma möjligheter att etablera sig inom en specifik bransch eller att odla ett visst intresse. Detta betonas inte minst i de jämställdhetspolitiska målen, som slår fast att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv.

Regeringen arbetar aktivt med målen och följer jämställdheten inom de olika politikområdena. Regeringen ser allvarligt på alla former av trakasserier och hat i den digitala miljön och har därför också tagit initiativ till en rad satsningar för att stävja denna problematik, bland annat genom särskilda informationsinsatser om näthat samt kunskapsinhämtning. Regeringen ser att fler insatser behöver göras, men det bör även understrykas att varje enskild individ som befinner sig i den digitala miljön också tar ett ansvar. Näthat är allas ansvar.

Spelvärlden utgörs, precis som Michael sa, av en bred uppsättning verksamheter. I november 2021 fattade regeringen exempelvis beslut om att ge en särskild utredare i uppdrag att lämna förslag till en samlad nationell strategi för de kulturella och kreativa näringarna. Uppdraget ska redovisas senast den 31 mars 2022.

Regeringen har därtill i regleringsbrevet för Konstrådsnämnden 2022 avsatt 32 miljoner för Kulturbryggan, en verksamhet vid myndigheten som fördelar bidrag till nyskapande kulturprojekt, där projekt inom spelområdet kan beviljas stöd. Regeringen har också engagerat Svenska Filminstitutet i EU-programmet Kreativa Europa. Genom det delprogram som Filminstitutet arbetar med kan aktörer inom spelvärlden söka stöd. Sedan 2013 har ett tiotal aktörer från spelområdet fått del av stödet.

Därutöver kan föreningar som exempelvis samlar barn och ungdomar få stöd inom ramen för ungdomspolitiken.

Anf. 115 MICHAEL RUBBESTAD (SD):

Fru talman! Det är glädjande att vi faktiskt kan vara lite överens i den här kammaren ibland. Man måste inte alltid vara osams om allt. Vi är helt klart överens om målet. Sedan kanske vi har lite olika vägar dit, men det är så det fungerar i politiken. Jag hoppas att vi kan ha fortsatta intressanta diskussioner om detta.

E-sporten har satt Sverige på kartan och bidrar med alltifrån arbetstillfällen till skatteintäkter, men den betraktas trots detta inte som en formell kulturform, till skillnad från exempelvis film och musik. När e-sporten inte erkänns som en officiell idrott och kulturform innebär detta ett antal problem och utmaningar.

Eftersom e-sport inte klassas som en officiell idrott hos Riksidrottsförbundet saknar mindre och lokala e-sportföreningar möjligheter att söka ekonomiska medel därifrån för sin verksamhet. I dagsläget är verksamheten alltså helt beroende av eget kapital och sponsorpengar. Genom att öppna för möjligheten att likt övriga föreningar ansöka om ekonomiska medel från Riksidrottsförbundet skulle e-sporten ges likvärdiga förutsättningar att utvecklas.

I det tjugotal länder runt om i världen där e-sport är klassad som kultur och erkänd som en officiell idrott ser vi att det varit positivt för jämställdheten och till kvinnors fördel. Faktum är att ett återkommande argument i dessa länder är att just hjälpen ovanifrån är avgörande för att komma vidare med jämställdhetsarbetet. I dag vågar många svenska föreningar inte agera i situationer där de borde agera, av rädsla för att kanske förlora medlemmar eller sponsorer och därmed riskera att förlora hela föreningen. Då låter de det i stället vara. Det finns ett mörkertal som jag tyvärr tror är ganska stort, och det hämmar också utvecklingen.

Många av de aspekter som berör jämställdheten skulle sannolikt kunna lösas om e-sport klassas som en officiell idrott av Riksidrottsförbundet och som en formell kulturform av Kulturrådet. Bidrag kan då sökas av lokala e-sportföreningar för att de ska kunna bedriva sin verksamhet på samma villkor som till exempel den lokala schackklubben.

Spel och dobbel inom e-sport skulle då kontrolleras i samma utsträckning som spel på fotboll och hockey. Stora svenska e-sportevent kan lättare ta emot utländska tävlande, eftersom de inte blir beroende av turist- eller arbetsvisum för att kunna delta. I dag kan nämligen inte en utländsk e-sportare ansöka om visering på samma vis som exempelvis en basketspelare.

Våren 2021 behandlade riksdagen Sverigedemokraternas yrkande om att utövare av e-sport ska likställas med andra idrottare. Tyvärr avslogs det av bland andra Socialdemokraterna och Miljöpartiet, som satt i regeringen då. Men efter att flera stora e-sportevent till följd av detta beslut tvingats ställa in eller flytta utomlands uppstod en kritikstorm, vilket ledde till att inrikesminister Mikael Damberg, Socialdemokraterna, och den dåvarande kultur- och demokratiministern Amanda Lind, Miljöpartiet, gjorde ett undantag och tillfälligt erkände utländska e-sportare som elitidrottare.

Det är väldigt glädjande att regeringen tänkte om och i stället valde att följa Sverigedemokraternas förslag. Men undantaget gjordes bara tillfälligt. Vi sverigedemokrater menar att undantaget ska permanentas och att utländska e-sportare bör likställas med elitidrottare.

Jag undrar därför hur vår nya kulturminister och regeringen Andersson ser på förslaget om att erkänna e-sport som officiell idrott och kultur, om inte annat för jämställdhetens skull.

Anf. 116 Kulturminister JEANETTE GUSTAFSDOTTER (S):

Fru talman! Jag är också mycket positiv till att vi är eniga om vikten av e-sport och spelbranschen för Sverige, även om vägen, hur vi vill nå målet, ibland kan te sig olika.

Mycket arbete kvarstår för jämställdheten i samhället, inte minst inom spelvärlden. Precis som jag sa tidigare har antalet kvinnor i branschen dock fördubblats under de senaste fem åren, och det är positivt.

Jämställdhetsintegrering i kombination med särskilda jämställdhetspolitiska åtgärder är regeringens huvudsakliga strategi för att uppnå målen för jämställdhetspolitiken. Regeringen fattade i oktober 2020 beslut om en ny programperiod för jämställdhetsintegrering i statliga myndigheter. Programmet sträcker sig fram till och med 2025, och de deltagande myndigheterna ska enligt beslutet stärka arbetet med att uppnå de jämställdhetspolitiska målen. De ska därtill även samverka med relevanta aktörer för att öka jämställdheten i samhället.

Inom de politikområden som finns under Kulturdepartementet medverkar också bland annat Statens kulturråd och Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, vars arbete departementet följer under programperioden.

Jag vill också säga något kort om vad regeringen gör när det gäller hot och hat på nätet, eftersom detta också är en stor och viktig fråga inom e-sporten och spelbranschen. Regeringen ser allvarligt på hot och hat på nätet och arbetar aktivt med frågan. Under 2021 har regeringen bland annat gett Brottsförmyndigheten i uppdrag att genomföra en omfattande informationsinsats om näthat i syfte att öka förståelsen för vilka typer av hot och hat som går att polisanmäla och vilka typer av stöd som finns att få.

Regeringen har också tidigare gett Totalförsvarets forskningsinstitut, FOI, i uppdrag att analysera förekomsten och omfattningen av kränkande språk mot kvinnor i svenska digitala miljöer. Resultatet av uppdraget redovisades för en kort tid sedan och visade att män respektive kvinnor drabbas av kränkningar i likartad utsträckning men att innehållet skiljer sig åt, och mot kvinnor är det mycket hårdare. Regeringen behöver därför fortsätta arbetet mot hot och hat på nätet.

På EU-nivå pågår det också intensivt arbete med att titta på de digitala plattformarnas ansvar. Där kommer vi att återkomma under våren, eftersom det är ett pågående arbete framåt.

Anf. 117 MICHAEL RUBBESTAD (SD):

Fru talman! Jämställdhet innefattar mycket mer än att kvinnor inom e-sporten ska behandlas korrekt och erhålla likvärdiga förutsättningar. En riktigt jämställd e-sport innebär att alla kan vara med oavsett ålder, kön, bakgrund och funktionsnedsättningar.

Eftersom det inte ser så ljus ut – jag tycker inte riktigt att jag fick något svar på just frågan huruvida vi ska klassa e-sport som en officiell idrott och kulturform – skulle jag vilja skicka med kulturministern några förslag som hon kan ta med sig i sitt fortsatta arbete.

1. Aktörer inom e-sport som på något vis beviljas stöd och ekonomiskt bidrag måste aktivt verka för ökad jämställdhet, mot diskriminering och för en nolltolerans mot trakasserier.

2. Myndigheten för delaktighet arbetar för att alla ska ha samma möjligheter att vara delaktiga i samhället. Sverigedemokraterna menar att det även borde inkludera e-sporten och att myndigheten ska ges i uppdrag att utreda hur man kan inkludera funktionsnedsatta inom e-sport.
3. Låt e-sportföreningar ansöka om ekonomiska medel från Riksidrottsförbundet, och ge e-sporten likvärdiga förutsättningar att utvecklas trots att de inte är klassade som officiell idrott!
4. Flera studier visar att datorspelande och e-sport ger förbättrat minne, förbättrad kognitiv förmåga och ökad förmåga att resonera och lösa problem samt ökad perception. För äldre personer kan e-sporten bidra till att behålla mental hälsa. Att spela onlinespel är även ett sätt för äldre att slippa ensamhet och i stället träffa nya vänner och umgås online. Det finns alltid någon att prata med och umgås med. Eftersom en majoritet av dem som utövar e-sport är ungdomar finns det även en annan aspekt att beakta: en ökad och förbättrad dialog över generationer. E-sport kan ses som generationsöverskridande där yngre och äldre kan mötas och umgås på lika villkor. Regeringen bör därför utreda hur fler äldre kan uppmuntras att engagera sig i e-sport.

Min talartid börjar ta slut. Jag vill tacka för en mycket trevlig debatt. Det är glädjande att höra att vi ändå drar åt samma håll. Som du säger kan vägarna te sig lite olika, men vi har samma mål. Jag hoppas att vi kan nå målet tillsammans på ett eller annat vis.

Anf. 118 Kulturminister JEANETTE GUSTAFSDOTTER (S):

Fru talman! Som ett litet tillägg i mitt slutanförande vill jag påminna om att under det senaste riksidrottsmötet, som arrangerades i maj 2021, röstade en majoritet för ett avslag på E-sportförbundets ansökan när det gäller just att detta skulle betraktas som en sport. Även en ansökan som inkommit från E-sportförbundet avslogs i samband med detta möte. Det säger jag som ett litet tillägg, som svar på Michaels fråga.

Jag vill tacka för att denna debatt har initierats. Det är glädjande att jämställdhetsfrågan berörs och lyfts fram här i riksdagen. Det är den typ av fråga som kräver engagemang från alla håll och kanter. Det är först när det finns ett brett engagemang som vi kan uppnå en omvälvande förändring.

Med det sagt hoppas jag att branschen uppmärksammar den diskussion som har förts här men också att de tar till sig de rapporter som har kommit under hösten.

Som tidigare har betonats vill regeringen se krafttag och ett engagemang som sträcker sig över tid. Jämställdheten ska prägla hela samhället, och inga sektorer eller delar av samhället ska ses som undantagna.

Avslutningsvis vill jag betona värdet av spelande som aktivitet. I en tid där skärmtid blivit ett etablerat begrepp är det lätt att se ned på den typ av spel som sker framför en skärm. Många spel kan exempelvis bidra till att utveckla det strategiska eller logiska tänkandet. Att alla ska ha möjlighet att ta del av de värden som denna aktivitet kan föra med sig är därmed en självklarhet och en anledning till att jämställdhet inom området är så viktig.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 13 Svar på interpellation 2021/22:170 om en förstärkt konsumentvägledning

Anf. 119 Statsrådet MAX ELGER (S):

Fru talman! Angelica Lundberg har frågat mig dels hur jag avser att agera för att möta riksdagens tillkännagivande om att stärka och utveckla den kommunala konsumentvägledningen, dels om jag avser att verka för att alla Sveriges konsumenter ska ha ett likvärdigt konsumentskydd, oavsett var i landet man bor, och i så fall hur.

Jag vill börja med att tacka Angelica Lundberg för frågan. Det är inte sällan komplicerat att vara konsument i dag, och många konsumenter är därför i behov av information och vägledning.

Ett stort antal konsumenter får hjälp av Konsumentverkets konsumentupplysningstjänst Hallå konsument. Men konsumenter i särskilt behov av stöd är ofta mer hjälpta av förebyggande och personligt anpassade insatser. De kommunala konsumentvägledarna utgör därför ett viktigt stöd för i synnerhet dessa konsumenter. Men som Angelica Lundberg framhåller drar många kommuner ned på resurserna till kommunal konsumentvägledning.

Min företrädare Lena Micko har haft ett flertal möten med företrädare för kommuner och civilsamhället, liksom med enskilda konsumentvägledare, för att diskutera stödet till konsumenter. Så sent som i oktober bjöd hon tillsammans med Sveriges Kommuner och Regioners ordförande in förtroendevalda och kommunala förvaltningschefer till ett seminarium om konsumentvägledning i syfte att öka förståelsen för vilka frågor som konsumentvägledningen kan hantera och belysa de utmaningar som finns med att erbjuda stöd och hjälp till särskilt utsatta konsumenter.

Men fler aktörer behöver engageras i arbetet med att stötta sårbara konsumenter. Konsumentverket har därför fått i uppdrag att identifiera och stödja olika samhällsaktörer, bland annat inom det civila samhället, som har förutsättningar att hjälpa konsumenter i särskilt behov av stöd med att ta till vara sina intressen i samband med köp och med att hantera privatekonomiska problem.

Personer med mer omfattande ekonomiska problem kan i första hand få hjälp via de budget- och skuldrådgivare som finns i alla kommuner. Regeringen tar frågan om överskuldsättning på stort allvar och har nyligen tillsatt en utredning som ska föreslå åtgärder som motverkar riskfylld kreditgivning och överskuldsättning.

Jag följer noga utvecklingen på området. Och ytterligare åtgärder kommer att övervägas av regeringen, bland annat med anledning av riksdagens tillkännagivande om att regeringen bör se över hur den kommunala konsumentvägledningen kan stärkas och utvecklas.

Anf. 120 ANGELICA LUNDBERG (SD):

Fru talman! Överskuldsättningen i samhället ökar, vilket är bekymmersamt. Det drabbar den enskilda och kan leda till svårigheter att erhålla lån och att få och behålla en bostad. Överskuldsättning medför även lidande och psykisk ohälsa. Enligt en rapport från Konsumentverket från 2015 har var sjätte skuldsatt person försökt ta sitt liv. Ängest och depression är kraftigt överrepresenterat i gruppen skuldsatta jämfört med befolkningen i

stort. Dessutom drabbas samhället, och kostnaderna beräknas till mellan 30 och 50 miljarder varje år.

Sverigedemokraterna har med anledning av detta, och på grund av regeringens saktfärdighet på området, tagit fram ett kraftfullt åtgärdsprogram mot överskuldsättning. Det är 20 förslag för att på riktigt vända trenden och ta itu med problematiken kring ökad skuldsättning.

En central del i vårt åtgärdsprogram är det förebyggande arbetet. Preventivt stöd och rådgivning till konsumenter gällande krångliga avtal, eller vägledning inför lånebeslut, minskar risken för överskuldsättning. Enligt en studie från Göteborgs universitet får varje konsument i genomsnitt tre problem per år med något som de köpt, och överskuldsättning till följd av konsumtion ökar kraftigt. Här spelar den lokala konsumentvägledningen en stor roll. Konsumentvägledning brukar ses som ett förfilter till budget- och skuldrådgivning. Men till skillnad från budget- och skuldrådgivning, som är obligatoriskt för kommunerna, är tillhandahållande av konsumentvägledning frivilligt.

Tjänsten Hallå konsument är ett jättebra komplement till den lokala konsumentvägledningen för enklare ärenden och för den som kan tillgodöra sig digital information. Tyvärr har dock fler och fler kommuner valt att lägga ned den lokala tjänsten med hänvisning till just Hallå konsument.

Den nationella tjänsten kan dock aldrig ersätta möjligheten till fysisk kontakt med en vägledare som har lokal förankring, som känner till det lokala näringslivet och som kan ge specialiserat stöd inom ett antal områden samt göra juridiska bedömningar. Detta är viktigt, speciellt för äldre konsumenter och konsumenter i behov av särskilt stöd.

Med anledning av detta har jag frågat statsrådet hur han kommer att agera för att möta riksdagens tillkännagivande om att stärka och utveckla den kommunala konsumentvägledningen. Det är något som bör ske skyndsamt med tanke på den utveckling vi ser.

Fru talman! Jag blir dock lite orolig när statsrådet i sitt svar anför att regeringen kommer att överväga ytterligare åtgärder. Om regeringen inte har för avsikt att tillgodose riksdagens önskemål bör den rimligtvis underätta riksdagen om detta samt ange av vilka skäl.

Om Max Elger och hans regering däremot tänker tillgodose riksdagens uttalade önskemål, vad är då anledningen till att det ännu inte finns något pågående arbete med detta tillkännagivande? Anser inte statsrådet att frågan är viktig?

Anf. 121 Statsrådet MAX ELGER (S):

Fru talman! Jag redogjorde nyss för regeringens arbete som har föranletts av de tillkännagivanden som ligger på vårt bord. Men om man vill vidta ytterligare åtgärder ligger det i sakens natur att dessa först bör övervägas. Eftertanke är underskattat när man formulerar sin politik.

Regeringen har genomfört ett flertal åtgärder för att motverka den överskuldsättning som Angelica Lundberg lyfter upp. Vi har tagit bort kredit för förval vid köp på nätet. Det har lett till att ökningstakten för just konsumtionslånen har minskat. Vi har också infört ett räntetak för högkostnadskrediter som begränsar hur stora utgifterna för ett lån kan bli.

Jag tror dock – och det här är viktigt – att det viktigaste sättet att motverka överskuldsättning är att bidra till att människor faktiskt kan försörja

sig. Roten till problemet här är fattigdom, ekonomisk utsatthet och svårigheten att få det att gå ihop. Det handlar i grunden om att bekämpa arbetslöshet, att bistå långtidssjuka och inte minst att bidra i den ekonomiska utsatthet som en funktionsnedsättning kan innebära.

Här går dessvärre en tydlig skiljelinje mellan regeringen och Sverigedemokraterna. Åtgärdsprogram i all ära, men i den budget som Sverigedemokraterna nyss beslutade om tillsammans med moderater och kristdemokrater beslutades att funktionsnedsatta som lever på aktivitetsersättning ska betala högre skatt än andra. Det är en funkisskatt. Varför är det bra? Och hur bidrar inte denna funkisskatt till problematiken med överskuld-sättning?

Anf. 122 ANGELICA LUNDBERG (SD):

Fru talman! När jag som ledamot av Sveriges riksdag kallar statsråd till kammaren för interpellationsdebatt gör jag det för att få svar på en fråga i ett visst ämne. Jag gör det inte för att lyssna på statsrådets utläggningar om andra politikområden eller påhopp på Sverigedemokraternas politik i budgetfrågan.

Min fråga var: Tänker regeringen eller tänker regeringen inte följa riksdagens uppmaning om att utveckla och stärka den kommunala konsumentvägledningen? Det är en enkel ja-eller-nej-fråga. Jag skulle uppskatta om statsrådet kan tänka sig att svara på den.

I dagsläget saknar 115 kommuner helt konsumentvägledning, och ett antal kommuner erbjuder bara någon eller några få timmar per vecka. Endast 79 årsarbetskrafter arbetar med konsumentvägledning åt hela Sveriges befolkning.

Med tanke på hur kommunernas ekonomi ser ut är det inte konstigt att sådant som inte är obligatoriskt ryker i diverse sparpaket och handlingsprogram i våra kommuner. Det är synd, eftersom konsumentvägledningen är ett förfilter till budget- och skuldrådgivning, som i sin tur kan vara ett förfilter till insatser från socialtjänsten. Det är inte heller sällan de grupper som är sårbara som konsumenter som har störst behov av en personlig kontakt med en konsumentvägledare.

Eftersom samhällskostnaderna för överskuld-sättningen är höga skulle det vara en vinst även för samhället med mer lokal konsumentvägledning. Om en enda konsument räddas från överskuld-sättning motsvarar det troligtvis kostnaden för en lokal konsumentvägledare.

Neddragningen på konsumentvägledning innebär också en ojämlikhet mellan Sveriges invånare. Vilket stöd man får kan bero på vilken sida av kommungränsen man bor på. För att konsumentstödet ska vara likvärdigt i hela landet, oavsett vilken kommun man bor i, bör staten ta ett mer övergripande ansvar för att den kommunala konsumentvägledningen utvecklas och stärks.

Man skulle till exempel kunna göra vägledningen obligatorisk. Men i stället för en påtvingad vägledning skulle det vara intressant att undersöka om ett bidrag, likt det som ges för energi- och klimatrådgivning, kan stärka de kommuner som väljer att satsa på lokal konsumentvägledning. Tillsammans med information till kommunerna om hur och varför lokal konsumentvägledning är en tillgång kan det troligen bidra till ökad tillgänglighet och ett mer likvärdigt stöd oavsett var i landet man väljer att bo.

Även om jag välkomnar den utredning om överskuldssättning som statsrådet nämner riskerar förslagen i den utredningen, som kan läggas på riksdagens bord tidigast 2023, att vara mer av samma uddlösa och urvattnade politik som vi har sett hittills. Det duger inte. Därför undrar jag hur statsrådet tänker agera för att alla Sveriges konsumenter ska ha ett likvärdigt konsumentskydd oavsett var i landet man bor. Jag undrar också om statsrådet kan tänka sig att verka för ett statligt stöd till de kommuner som väljer att satsa på konsumentvägledning.

Anf. 123 Statsrådet MAX ELGER (S):

Fru talman! Jag tackar för frågan.

Det är mycket angeläget att vi har en väl fungerande konsumentvägledning i hela landet. Det som är förbryllande på den här punkten är att den budget som just nu råder på området är beslutad av sverigedemokrater, moderater och kristdemokrater i förening, och de bidrag som Angelica Lundberg nämner som ska gå till konsumentvägledning finns inte med där. Jag tittade noga, men jag hittade ingenting.

Jag vidhåller att den problematik vi ser när det gäller överskuldssättning och problem på området i grund och botten handlar om försörjning. Jag beklagar att jag inte får svar på min fråga om varför man har genomfört en särskild skatt för mycket utsatta människor, en funkisskatt, i den budget där man alltså inte har avsatt några pengar till konsumentvägledning.

Det är riktigt att de kommunala resurserna minskar. Det förefaller som att vi är överens om att kommunerna borde ge prioritet till den här arbetsuppgiften. Det förefaller emellertid inte som att Sverigedemokraterna när det kommer till kritan är beredda att avsätta pengar till detta syfte, eftersom de lyser med sin frånvaro i den budget som riksdagen i höstas fattade beslut om.

När man studerar de kommuner där Sverigedemokraterna sitter i kommunstyrelsen kan man inte heller se att de utgör något undantag. Vissa saknar helt konsumentvägledning. Andra har nyligen lagt ned den, medan några naturligtvis satsar. Bilden är splittrad.

Jag har redogjort för regeringens politik på det här området. Jag inledde vår diskussion med detta. Det handlar om att i samverkan med SKR försöka uppmuntra till ytterligare insatser, och det har vi gjort. Det handlar om Konsumentverkets insatser centralt, som Hallå konsument, som ju är tjänster som är välfungerande och mycket uppskattade. Det handlar också om att samverka med civilsamhället. Regeringen tänker alltså självklart bidra till att fortsatt hantera riksdagens tillkännagivande; det ligger faktiskt i sakens natur.

Låt mig avslutningsvis ställa en fråga. När jag lyssnar på Sverigedemokraterna om vikten av konsumentvägledning tycker jag att det låter alltigenom sympatiskt, men när det kommer till kritan avsätter ni inga pengar, Angelica Lundberg. När ni får genomföra en budget är resultatet noll kronor. Varför förhåller det sig på det sättet?

Anf. 124 ANGELICA LUNDBERG (SD):

Fru talman! Vi i Sverigedemokraterna avsatte pengar till lokal konsumentvägledning i vår budget. När vi sedan samarbetade med Moderaterna och Kristdemokraterna om en gemensam budget var det ett av förslagen där vi tyvärr fick ge vika, och jag beklagar det. Stöd till lokal konsument-

vägledning fanns däremot inte med i Socialdemokraternas budget. Om Socialdemokraterna nu är så uppenbart ivriga att stödja den här processen, statsrådet, varför hade ni inte med det i er budget? Sverigedemokraterna hade som sagt det. Det har statsrådet alltså missuppfattat lite.

Vad gäller de kommuner där Sverigedemokraterna styr är det så att en majoritet av dem lyckligtvis fortfarande har konsumentvägledning. Två av dem har det inte, och där har nedläggningen skett innan Sverigedemokraterna kom till makten. Jag beklagar det, men med tanke på de kostnader som regeringen har övervältrat på kommunerna i form av en jättestor invandring, åtaganden inom LSS och så vidare förstår jag att kommunerna har det tufft. Det kanske inte är så konstigt att man i det läget väljer att skära ned på sådant som inte är obligatoriskt.

Sammanfattningsvis kan vi konstatera att lokal konsumentvägledning är viktigt. Att stödet ska vara detsamma oavsett var i landet man bor borde också vara självklart. Därför är det rimligt att staten tar ett större ansvar, och här har regeringen inte gjort tillräckligt. I stället för minskade resurser borde vi gå i motsatt riktning. Riksdagens uttryckliga mening är att den kommunala konsumentvägledningen ska utvecklas och stärkas, och nu är det dags att regeringen tar tag i den frågan och påbörjar ett arbete för att uppfylla riksdagens önskemål.

Jag tackar statsrådet för debatten. Det var vår första debatt i den här kammaren, men jag skulle gissa att det inte blir den sista. Jag tror att vi får anledning att återkomma i den här och andra frågor under våren.

Anf. 125 Statsrådet MAX ELGER (S):

Fru talman! Jag vill tacka Angelica Lundberg för den här diskussionen. Jag tycker att den har varit informativ och lärorik.

Jag har kunnat redogöra för de insatser regeringen gör för att stärka konsumentvägledningen, inte minst genom Konsumentverkets insatser men också i samverkan med SKR och genom stöd till civilsamhället.

Vi har även lärt oss ytterligare några grundläggande saker om Sverigedemokraterna. Vi har lärt oss att de inte ser den ekonomiska utsatthet som funktionsnedsatta lever med som ett problem som bidrar till överskuldssättning utan att de är helt *contents* med att belägga dessa människor, som lever i utsatthet, med en särskild skatt – den så kallade funkisskatten.

Vi har också lärt oss att Sverigedemokraterna när det väl kommer till kritan och de förhandlar med moderater och kristdemokrater genast gör avkall på insatserna för konsumentvägledning till förmån för andra insatser av moderat och kristdemokratisk kulör. Det är klart att detta är viktig information till hela svenska folket: Det man hör från Sverigedemokraterna behöver inte se dagens ljus, utan man ska lyssna mer noggrant på Moderaterna.

Slutligen hoppas jag verkligen att vi får anledning att återkomma till denna och andra diskussioner. Konsumentfrågorna är mycket angelägna frågor – där förefaller vi i grunden vara mycket eniga – som Sverige mår bra av att diskutera och driva vidare.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Följande interpellationer hade framställts:

den 12 januari

2021/22:254 Bistånd som påtryckningsmedel

av *Maria Ferm* (MP)

till statsrådet *Matilda Ernkrans* (S)

2021/22:255 Tillfälliga moduler

av *Larry Söder* (KD)

till statsrådet *Johan Danielsson* (S)

2021/22:256 Snabbare utbyggnad av elnäten

av *Larry Söder* (KD)

till klimat- och miljöminister *Annika Strandhäll* (S)

2021/22:257 Bristande halkbekämpning

av *Lars Beckman* (M)

till infrastrukturminister *Tomas Eneroth* (S)

2021/22:258 Näringsministerns dialog med näringslivet

av *Lars Beckman* (M)

till näringsminister *Karl-Petter Thorwaldsson* (S)

2021/22:259 Trafikverkets kommunikation till allmänhet och företag

av *Mikael Larsson* (C)

till infrastrukturminister *Tomas Eneroth* (S)

2021/22:260 Skogens betydelse för klimat och biologisk mångfald

av *Jens Holm* (V)

till klimat- och miljöminister *Annika Strandhäll* (S)

2021/22:261 Fiberbankar

av *Jörgen Berglund* (M)

till klimat- och miljöminister *Annika Strandhäll* (S)

2021/22:262 Förutsättningarna för näringslivet i norra Västra Götaland

av *Ann-Sofie Alm* (M)

till näringsminister *Karl-Petter Thorwaldsson* (S)

2021/22:263 Lantmäteriets effektivitet samt möjligheten för kommuner att bli lantmäterimyndighet

av *Ulrik Bergman* (M)

till statsrådet *Johan Danielsson* (S)

§ 15 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 12 januari

2021/22:719 Återvandring

av *Pontus Andersson* (SD)

till statsrådet *Matilda Ernkrans* (S)

2021/22:720 Effektanalyser av smittspridningsåtgärder
av *David Josefsson* (M)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2021/22:721 Europeisk träindustri
av *Larry Söder* (KD)
till klimat- och miljöminister Annika Strandhäll (S)

2021/22:722 Energitorv
av *Betty Malmberg* (M)
till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2021/22:723 Möjligheten för exkriminella att komma in på arbetsmarknaden
av *Rasmus Ling* (MP)
till arbetsmarknads- och jämställdhetsminister Eva Nordmark (S)

2021/22:724 Energipriser
av *Lotta Olsson* (M)
till statsrådet Khashayar Farmanbar (S)

2021/22:725 Elektrifieringsstrategin
av *Betty Malmberg* (M)
till statsrådet Khashayar Farmanbar (S)

2021/22:726 Fransk-svenskt utredningssamarbete
av *Hans Wallmark* (M)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2021/22:727 Säkerhetsläget och energipolitiken
av *Lotta Olsson* (M)
till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2021/22:728 Tåg- och pendlingsproblemen mellan Uppsala och Stockholm
av *Jessika Roswall* (M)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2021/22:729 Körkortsutbildning på distans
av *Roger Haddad* (L)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2021/22:730 Inställda tåg i Mälardalen
av *Roger Haddad* (L)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2021/22:731 Regelförenkling för att öka produktion och användning av biogas
av *Rickard Nordin* (C)
till klimat- och miljöminister Annika Strandhäll (S)

2021/22:732 Falska dödförklaringar
av *Saila Quicklund* (M)
till finansminister Mikael Damberg (S)

2021/22:733 Boende för äldre
av *Karin Rågsjö* (V)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2021/22:734 Utflyttning av trälgränsen
av *Elin Segerlind* (V)
till statsrådet Anna-Caren Säterberg (S)

2021/22:735 Kriminalisering av kränkande språkbruk mot poliser
av *Katja Nyberg* (SD)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 12 januari

2021/22:614 Anställning av papperslösa

av *Ann-Sofie Lifvenhage* (M)

till arbetsmarknads- och jämställdhetsminister Eva Nordmark (S)

2021/22:628 Hyresuppgifter i lägenhetsregistret

av *Rasmus Ling* (MP)

till statsrådet Johan Danielsson (S)

2021/22:616 Förutsättningar för fler småhus och blandade upplåtelseformer

av *Roger Hedlund* (SD)

till statsrådet Johan Danielsson (S)

2021/22:617 Verkställighet av beslut om utvisning på grund av brott

av *Maria Malmer Stenergard* (M)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2021/22:644 Kopparstöder

av *David Perez* (SD)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:622 Hus med för höga radonhalter

av *Roger Hedlund* (SD)

till statsrådet Johan Danielsson (S)

2021/22:665 Ett förbud mot omvändelseterapi

av *Arman Teimouri* (L)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:659 Lärarförsörjningen

av *Betty Malmberg* (M)

till statsrådet Lina Axelsson Kihlblom (S)

2021/22:669 Legalisering av cannabis i Tyskland

av *Pia Steensland* (KD)

till statsrådet Hans Dahlgren (S)

2021/22:646 Ekobrottsmyndighetens effektivitet

av *David Perez* (SD)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:677 Bolagsstämmor i förvärrat pandemiläge

av *Mikael Eskilandersson* (SD)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:653 Straffrabatten för 18–20-åringar

av *Ellen Juntti* (M)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:654 Översyn av straffpåföljder för 15–17-åringar

av *Ellen Juntti* (M)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:655 Inrättandet av särskilda ungdomsdomstolar

av *Ellen Juntti* (M)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

Prot. 2021/22:52
13 januari

2021/22:649 Beräkning av antalet personer som vistas i Sverige utan tillstånd

av *Maria Malmer Stenergard* (M)

till statsrådet *Anders Ygeman* (S)

2021/22:692 Biogasens utvecklingspotential

av *Per-Arne Håkansson* (S)

till statsrådet *Khashayar Farmanbar* (S)

2021/22:690 Studiestöd för fristående kurser vid enskilda utbildningsanordnare

av *Pia Steensland* (KD)

till utbildningsminister *Anna Ekström* (S)

2021/22:695 Hemlösa äldre och fattigpensionärer

av *Markus Wiechel* (SD)

till socialminister *Lena Hallengren* (S)

2021/22:696 Straffskärpning för våld mot tjänstedur

av *Markus Wiechel* (SD)

till justitie- och inrikesminister *Morgan Johansson* (S)

2021/22:683 Framtidens forskningsisbrytare

av *Pål Jonson* (M)

till infrastrukturminister *Tomas Eneroth* (S)

2021/22:691 Bistånd som påtryckningsmedel

av *Hans Wallmark* (M)

till statsrådet *Matilda Ernkrans* (S)

2021/22:693 Demensboenden

av *Markus Wiechel* (SD)

till socialminister *Lena Hallengren* (S)

2021/22:694 Sveriges skärpta inreseregler

av *Johan Hultberg* (M)

till justitie- och inrikesminister *Morgan Johansson* (S)

§ 17 Kammaren åtskildes kl. 15.54.

Sammanträdet leddes
av tjänstgörande ålderspresidenten *Karin Enström* från dess början till
ajourneringen kl. 13.52,
av förste vice talmannen därefter till och med § 11 och
av andre vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

GERGÖ KISCH

/Olof Pilo

§ 1 Anmälan om nya riksdagsledamöter	1
§ 2 Anmälan om vice gruppleddare för partigrupp	1
§ 3 Anmälan om kompletteringsval.....	1
§ 4 Anmälan om ersättare för statsministern vid regeringssammanträde	2
§ 5 Ärenden för hänvisning till utskott	2
§ 6 Svar på interpellation 2021/22:145	2
§ 7 Svar på interpellation 2021/22:207 om adekvat sjukvård för barn och vuxna som har utsatts för sexuella övergrepp	2
Anf. 1 Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	2
Anf. 2 MARLÉNE LUND KOPPARKLINT (M).....	3
Anf. 3 Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	4
Anf. 4 MARLÉNE LUND KOPPARKLINT (M).....	5
Anf. 5 Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	6
Anf. 6 MARLÉNE LUND KOPPARKLINT (M).....	7
Anf. 7 Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	8
§ 8 Svar på interpellation 2021/22:212 om ökad rätt till ledsagning	8
Anf. 8 Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	8
Anf. 9 BENGT ELIASSON (L)	9
Anf. 10 LARS BECKMAN (M).....	10
Anf. 11 Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	11
Anf. 12 BENGT ELIASSON (L)	12
Anf. 13 LARS BECKMAN (M).....	13
Anf. 14 Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	14
Anf. 15 BENGT ELIASSON (L)	15
Anf. 16 Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	15
§ 9 Svar på interpellation 2021/22:228 om mobila rullstolsgarage	16
Anf. 17 Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	16
Anf. 18 LARS BECKMAN (M).....	16
Anf. 19 BENGT ELIASSON (L)	17
Anf. 20 MARLÉNE LUND KOPPARKLINT (M).....	18
Anf. 21 Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	19
Anf. 22 LARS BECKMAN (M).....	20
Anf. 23 BENGT ELIASSON (L)	21
Anf. 24 MARLÉNE LUND KOPPARKLINT (M).....	22
Anf. 25 Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	22
Anf. 26 LARS BECKMAN (M).....	23
Anf. 27 Socialminister LENA HALLENGREN (S).....	23
§ 10 Svar på interpellation 2021/22:227 om vaccin och patent	24
Anf. 28 Statsrådet ANNA HALLBERG (S).....	24
Anf. 29 LORENA DELGADO VARAS (V).....	25
Anf. 30 Statsrådet ANNA HALLBERG (S).....	26
Anf. 31 LORENA DELGADO VARAS (V).....	27

Anf. 32 Statsrådet ANNA HALLBERG (S)	28
Anf. 33 LORENA DELGADO VARAS (V)	28
Anf. 34 Statsrådet ANNA HALLBERG (S)	29
Ajournering	30
Återupptaget sammanträde	30
§ 11 Frågestund	30
Anf. 35 FÖRSTE VICE TALMANNEN	30
<i>Kärnkraften</i>	30
Anf. 36 JESSICA ROSENCRANTZ (M)	30
Anf. 37 Finansminister MIKAEL DAMBERG (S).....	31
Anf. 38 JESSICA ROSENCRANTZ (M)	31
Anf. 39 Finansminister MIKAEL DAMBERG (S).....	31
<i>Tillkännagivandet om femårslicenser</i>	31
Anf. 40 TOBIAS ANDERSSON (SD).....	31
Anf. 41 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	32
Anf. 42 TOBIAS ANDERSSON (SD).....	32
Anf. 43 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	32
<i>Satsningar på det civila försvaret</i>	33
Anf. 44 HANNA GUNNARSSON (V)	33
Anf. 45 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	33
Anf. 46 HANNA GUNNARSSON (V)	33
Anf. 47 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	33
<i>Kompensation för höga elpriser</i>	34
Anf. 48 CAMILLA BRODIN (KD).....	34
Anf. 49 Finansminister MIKAEL DAMBERG (S).....	34
Anf. 50 CAMILLA BRODIN (KD).....	34
Anf. 51 Finansminister MIKAEL DAMBERG (S).....	34
<i>Sänkt elskatt</i>	35
Anf. 52 ARMAN TEIMOURI (L)	35
Anf. 53 Finansminister MIKAEL DAMBERG (S).....	35
Anf. 54 ARMAN TEIMOURI (L)	35
Anf. 55 Finansminister MIKAEL DAMBERG (S).....	36
<i>Polisens resurser</i>	36
Anf. 56 MARTIN MARMGREN (MP)	36
Anf. 57 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	36
Anf. 58 MARTIN MARMGREN (MP)	36
Anf. 59 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	37
<i>Skärpta restriktioner och stöd till företagen</i>	37
Anf. 60 ANNA VIKSTRÖM (S)	37
Anf. 61 Finansminister MIKAEL DAMBERG (S).....	37
Anf. 62 ANNA VIKSTRÖM (S)	37
Anf. 63 Finansminister MIKAEL DAMBERG (S).....	37
<i>Höjda polislöner</i>	38

Anf. 64 DAVID JOSEFSSON (M)	38	Prot. 2021/22:52
Anf. 65 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	38	13 januari
Anf. 66 DAVID JOSEFSSON (M)	38	-----
Anf. 67 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	38	
<i>Polisernas framtida löner</i>	39	
Anf. 68 KATJA NYBERG (SD)	39	
Anf. 69 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	39	
Anf. 70 KATJA NYBERG (SD)	39	
Anf. 71 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	39	
<i>Fattiga länders tillgång till vaccin</i>	40	
Anf. 72 LORENA DELGADO VARAS (V).....	40	
Anf. 73 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S).....	40	
Anf. 74 LORENA DELGADO VARAS (V).....	40	
Anf. 75 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S).....	40	
<i>Situationen i Bosnien och Hercegovina</i>	41	
Anf. 76 MAGNUS JACOBSSON (KD)	41	
Anf. 77 Finansminister MIKAEL DAMBERG (S).....	41	
Anf. 78 MAGNUS JACOBSSON (KD)	41	
Anf. 79 Finansminister MIKAEL DAMBERG (S).....	41	
<i>Nordisk samverkan om life science</i>	42	
Anf. 80 PER-ARNE HÅKANSSON (S)	42	
Anf. 81 Statsrådet ANNA HALLBERG (S).....	42	
Anf. 82 PER-ARNE HÅKANSSON (S)	42	
Anf. 83 Statsrådet ANNA HALLBERG (S).....	43	
<i>Statens och näringslivets samarbete mot cyberattacker</i>	43	
Anf. 84 ALEXANDRA ANSTRELL (M).....	43	
Anf. 85 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	43	
Anf. 86 ALEXANDRA ANSTRELL (M).....	43	
Anf. 87 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	44	
<i>De svenska drivmedelspriserna</i>	44	
Anf. 88 DAVID LÅNG (SD)	44	
Anf. 89 Finansminister MIKAEL DAMBERG (S).....	44	
<i>Slopande av testkrav vid inresa</i>	44	
Anf. 90 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD).....	44	
Anf. 91 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	45	
<i>Klimatbiståndets effekter</i>	45	
Anf. 92 MARKUS SELIN (S).....	45	
Anf. 93 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S).....	45	
<i>Importen av konstgödsel</i>	46	
Anf. 94 LOTTA OLSSON (M)	46	
Anf. 95 Statsrådet ANNA HALLBERG (S).....	46	
<i>Elpriserna och statligt stöd till företag</i>	46	
Anf. 96 DAVID PEREZ (SD)	46	

Anf. 97 Finansminister MIKAEL DAMBERG (S).....	47
Åtgärder mot långtidsarbetslösheten.....	47
Anf. 98 ÅSA WESTLUND (S).....	47
Anf. 99 Finansminister MIKAEL DAMBERG (S).....	47
Folkräkning och återkallande av samordningsnummer	48
Anf. 100 BORIANA ÅBERG (M).....	48
Anf. 101 Finansminister MIKAEL DAMBERG (S).....	48
Migration och kriminalitet	48
Anf. 102 LUDVIG ASPLING (SD).....	48
Anf. 103 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	49
Mäns våld mot kvinnor.....	49
Anf. 104 CARINA OHLSSON (S)	49
Anf. 105 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	49
Kärnkraften och compensationen för höga elpriser	50
Anf. 106 LOUISE MEIJER (M)	50
Anf. 107 Finansminister MIKAEL DAMBERG (S).....	50
Åtgärder mot gängvåldet.....	50
Anf. 108 ANDERS ÖSTERBERG (S).....	50
Anf. 109 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	51
Utländska investeringar i Sverige	51
Anf. 110 ÅSA ERIKSSON (S)	51
Anf. 111 Statsrådet ANNA HALLBERG (S)	51
§ 12 Svar på interpellation 2021/22:175 om jämställdhet inom e-sport	52
Anf. 112 Kulturminister JEANETTE GUSTAFSDOTTER (S)	52
Anf. 113 MICHAEL RUBBESTAD (SD)	53
Anf. 114 Kulturminister JEANETTE GUSTAFSDOTTER (S)	54
Anf. 115 MICHAEL RUBBESTAD (SD)	54
Anf. 116 Kulturminister JEANETTE GUSTAFSDOTTER (S)	56
Anf. 117 MICHAEL RUBBESTAD (SD)	56
Anf. 118 Kulturminister JEANETTE GUSTAFSDOTTER (S)	57
§ 13 Svar på interpellation 2021/22:170 om en förstärkt konsumentvägledning.....	58
Anf. 119 Statsrådet MAX ELGER (S)	58
Anf. 120 ANGELICA LUNDBERG (SD).....	58
Anf. 121 Statsrådet MAX ELGER (S)	59
Anf. 122 ANGELICA LUNDBERG (SD).....	60
Anf. 123 Statsrådet MAX ELGER (S)	61
Anf. 124 ANGELICA LUNDBERG (SD).....	61
Anf. 125 Statsrådet MAX ELGER (S)	62
§ 14 Anmälan om interpellationer	63
§ 15 Anmälan om frågor för skriftliga svar	63

§ 16 Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	65	Prot. 2021/22:52
§ 17 Kammaren åtskildes kl. 15.54.....	66	13 januari
